

ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტი 19 დაქირავებულ მომუშავეთა გასამრჯელოები

მიზანი

1. წინამდებარე სტანდარტის მიზანია, განსაზღვროს მომუშავეთა გასამრჯელოების აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების განმარტებით შენიშვნებში მათ შესახებ ინფორმაციის ასახვის წესი. საწარმო ვალდებულია აღიაროს:
  - ა) ვალდებულება მაშინ, როდესაც მომუშავემ მომსახურება გასწია მომავალში გასამრჯელოს მიღების სანაცვლოდ; და
  - ბ) ხარჯი მაშინ, როდესაც საწარმო მოიხმარს იმ ეკონომიკურ სარგებელს, რომელიც მიიღო მომუშავეის მიერ გასამრჯელოს სანაცვლოდ გაწეული მომსახურებიდან.

მოქმედების სფერო

2. წინამდებარე სტანდარტი გამოიყენება დაქირავებულის მიერ მომუშავეთა ყველა სახის გასამრჯელოს ბუღალტრული აღრიცხვისათვის, გარდა იმ გასამრჯელოებისა, რომლებსაც ეხება ფასს 2 – „წილობრივი გადახდა“.
3. წინამდებარე სტანდარტი არ ეხება შრომითი გასამრჯელოების პროგრამის ანგარიშგებას (იხ. ბასს 26 – „საკენსიო უზრუნველყოფის პროგრამების ბუღალტრული აღრიცხვა და ანგარიშგება“).
4. სტანდარტი ეხება მომუშავეთა ყველა ტიპის გასამრჯელოს, რომელსაც ითვალისწინებს:
  - ა) ოფიციალური პროგრამა, ან საწარმოსა და ცალკეულ მომუშავესთან ან მომუშავეთა ჯგუფთან, ან მათ წარმომადგენლებთან დადებული ხელშეკრულება;
  - ბ) საკანონმდებლო ან შიდადარგობრივი მოთხოვნები, რომელთა შესაბამისად საწარმოები ვალდებული არიან, მონაწილეობა მიიღონ ეროვნულ, სახელმწიფო, დარგობრივ და სხვა პროგრამების განხორციელებაში; ან
  - გ) საწარმოში დამკვიდრებული არაოფიციალური პრაქტიკა, რომელიც წარმოშობს კონსტრუქციულ მოვალეობას. არაოფიციალური პრაქტიკა კონსტრუქციულ მოვალეობას მაშინ წარმოშობს, როდესაც საწარმოს მომუშავეთათვის გასამრჯელოების გაცემის გარდა, არ გააჩნია სხვა რეალური ალტერნატივა. კონსტრუქციული მოვალეობის მაგალითია, როდესაც არსებული პრაქტიკის შეცვლა მიუღებელ ზიანს აყენებს დაქირავებულსა და მომუშავეებს შორის ურთიერთობას.
5. მომუშავეთა გასამრჯელოებს განეკუთვნება:
  - ა) მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოები, რომლებიც ჩამოთვლილია ქვემოთ, თუ მათი გადახდა მთლიანად ხდება იმ წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დამთავრებიდან 12 თვეში, რომლის განმავლობაშიც მომუშავეები გასწევენ შესაბამის მომსახურებას:
    - (i) ხელფასები, მოსამსახურეთა სარგოები და სოცუმრუნველყოფის შენატანები;
    - (ii) წლიური ფასიანი შევებულებისა და ბიულეტენის ანაზღაურება;
    - (iii) მოგებაში მონაწილეობის წილები და პრემიები; და
    - (iv) არაფულადი გასამრჯელოები (როგორცაა, მაგალითად: სამედიცინო მომსახურება, ბინითა და ავტომანქანით უზრუნველყოფა, უფასო ან სუბსიდირებული საქონელი ან მომსახურება) არსებულ თანამშრომელთათვის;

- ბ) შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები, მაგალითად:
    - (i) პენსიები და პენსიაზე გასვლისას გადასახდელი ერთჯერადი დახმარებები; და
    - (ii) სხვა შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები, როგორცაა: სიცოცხლის დაზღვევა და სამედიცინო მომსახურება შრომითი საქმიანობის შემდგომ პერიოდში;
  - გ) მომუშავეთა სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოები, მათ შორის:
    - (i) ანაზღაურებადი გრძელვადიანი გაცდენები, როგორცაა: ანაზღაურებადი შვებულება ხანგრძლივი მუშაობის სტაჟისათვის ან ანაზღაურებადი შემოქმედებითი შვებულება;
    - (ii) საიუბილეო ან სხვა დახმარებები ხანგრძლივი სამსახურისათვის;
    - (iii) გასამრჯელოები შრომის უნარის ხანგრძლივად დაკარგვის შემთხვევისთვის; და
  - დ) შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები.
6. მომუშავეთა გასამრჯელოები მოიცავს მომუშავეთათვის ან მათ კმაყოფაზე მყოფ პირთათვის განკუთვნილ გასამრჯელოებს, რომლებიც გაიცემა ფულადი, ან საქონლისა და მომსახურების სახით. გასამრჯელო შეიძლება მიიღოს უშუალოდ მომუშავემ, მისმა მეუღლემ, შვილებმა ან მათ კმაყოფაზე მყოფმა სხვა პირებმა, ან სხვებმა, მაგალითად საღაზღვეო კომპანიებმა.
7. საწარმოში მომუშავე შეიძლება დასაქმებული იყოს მთლიან ან ნახევარ განაკვეთზე, მუდმივად ან დროებით. ამ სტანდარტის მიზნებისათვის მომუშავე გულისხმობს ღირეჭტორებსა და სხვა ღონის მმართველ პერსონალსაც.

განმარტებები

8. წინამდებარე სტანდარტში ტერმინები გამოყენებულია შემდეგი მნიშვნელობით:

მომუშავეთა გასამრჯელოების განმარტებები

მომუშავეთა გასამრჯელოები გულისხმობს ყველა სახის ანაზღაურებას, რომელიც გაიცემა მომუშავეთა მიერ გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ, ან მომუშავეის შრომითი საქმიანობის (შრომითი ურთიერთობის) შეწყვეტასთან დაკავშირებით.

მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოები არის მომუშავეთა გასამრჯელოები (შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებს გარდა), რომლებიც მთლიანად გადაიხდება იმ წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დამთავრებიდან 12 თვის განმავლობაში, როდესაც მომუშავემ გასწია შესაბამისი მომსახურება.

შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები არის მომუშავეთა გასამრჯელოები (შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებისა და მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოების გარდა), რომლებიც გადასახდელია შრომითი საქმიანობის დასრულების შემდეგ.

მომუშავეთა სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოები მოიცავს მომუშავეის ყველა ტიპის გასამრჯელოს, მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოების, შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოებისა და შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოების გარდა.

შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელო არის გასამრჯელო, რომელიც გაიცემა მომუშავეის დასაქმების შეწყვეტის სანაცვლოდ და წარმოიშობა:

- ა) საწარმოს გადაწყვეტილების შედეგად, მომუშავეს საპენსიო ასაკამდე შეუწყვიტოს დასაქმება; ან
- ბ) მომუშავეის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შედეგად, დაეთანხმოს საწარმოს მიერ შეთავაზებული გასამრჯელოს მიღებას, საწარმოში შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის სანაცვლოდ.

მომუშავეთა გასამრჯელოების პროგრამების კლასიფიკაციასთან დაკავშირებული განმარტებები

შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის გასამრჯელოს პროგრამა წარმოადგენს ოფიციალურ ან არაოფიციალურ შეთანხმებას, რომლის მიხედვითაც საწარმო შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოებით უზრუნველყოფს ერთ ან მეტ მომუშავეს.

დადგენილშენაგანიანი საპენსიო პროგრამა არის შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის გასამრჯელოს პროგრამა, რომლის მიხედვით საწარმოს დამოუკიდებელ სამეურნეო ერთეულში (ფონდში) შეაქვს შენაგანების განსაზღვრული რაოდენობა და მომავალში არ ეკისრება ფონდში დამატებითი შენაგანების გადახდის იურიდიული ან კონსტრუქციული მოვალეობა, თუ მიმდინარე ან წინა პერიოდებში მომუშავეების მიერ გაწეული მომსახურებისათვის განკუთვნილი გასამრჯელოების გასაცემად ფონდში არ აღმოჩნდება საკმარისი აქტივები.

დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამა არის შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის გასამრჯელოს ყველა პროგრამა, გარდა დადგენილშენაგანიანი პროგრამისა.

დამქირავებელთა ჯგუფის საპენსიო პროგრამა არის დადგენილშენაგანიანი პროგრამა (სახელმწიფო პროგრამების გარდა), ან დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა (სახელმწიფო პროგრამების გარდა), რომელიც:

- ა) აერთიანებს იმ სხვადასხვა საწარმოს მიერ შეგანილ აქტივებს, რომლებიც არ ექვემდებარებიან საერთო კონტროლს; და
- ბ) ამ აქტივების საშუალებით ერთზე მეტი საწარმოს თანამშრომლებს უზრუნველყოფს გასამრჯელოებით იმგვარად, რომ შენაგანებისა და გასამრჯელოების ღონე განისაზღვრება იმის გაუთვალისწინებლად, რომელ საწარმოში მუშაობენ ისინი.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული განმარტებები

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულება (აქტივი) არის პროგრამის დეფიციტი, ან პროფიციტი, რომელიც კორექტირებულია დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა აქტივების გარკვეულ მდგრად სიდიდემდე შემდგომის პირობის ნებისმიერი გავლენის გათვალისწინებით.

პროგრამის დეფიციტი ან პროფიციტი არის:

- ა) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებულ ღირებულებას გამოკლებული
- ბ) პროგრამის აქტივების (თუ არსებობს) რეალური ღირებულება.

პროგრამის აქტივის მდგრადი სიდიდე არის იმ ეკონომიკური სარგებლის დისკონტირებული ღირებულება, რომელსაც საწარმო იღებს პროგრამიდან სახსრების უკან დაბრუნების ფორმით, ან მომავალში პროგრამაში გადასარიცხი შენაგანების შემცირების სახით.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება არის მომუშავეის მიერ მიმდინარე და წინა პერიოდებში გაწეული მომსახურების შედეგად წარმოშობილი ვალდებულების დასაფარად მომავალში გადასახდელი თანხების დისკონტირებული ღირებულება, პროგრამის აქტივების გამოქვითვის გარეშე.

პროგრამის აქტივები მოიცავს:

- ა) მომუშავეთა გრძელვადიანი გასამრჯელოების ფონდის მფლობელობაში არსებულ აქტივებს; და
- ბ) მაკვალიფიცირებელ სადამღვევო პოლისებს.

მომუშავეთა გრძელვადიანი გასამრჯელოების ფონდის მფლობელობაში არსებული აქტივები არის აქტივები (ანგარიშვალდებული საწარმოს მიერ გამოშვებული არაგადაცემადი ფინანსური ინსტრუმენტების გარდა), რომლებიც:

- ა) იმყოფება ანგარიშვალდებული საწარმოსაგან იურიდიულად დამოუკიდებელი ერთეულის (ფონდის) განკარგულებაში და არსებობს მხოლოდ მომუშავეის გასამრჯელოების გადასახდელად ან დასაფინანსებლად; და
- ბ) ხელმისაწვდომია მხოლოდ მომუშავეის გასამრჯელოების გადასახდელად ან დასაფინანსებლად, ხელმისაწვდომი არ არის ანგარიშვალდებული საწარმოს საკუთარი კრედიტორებისათვის (გაკოტრების შემთხვევაშიც კი) და არ უბრუნდება ანგარიშვალდებულ საწარმოს, იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც:
  - (i) ფონდში დარჩენილი აქტივები საკმარისია პროგრამის ან ანგარიშვალდებული საწარმოს ყველა შესაბამისი ვალდებულების დასაფარად, რომლებიც ეხება მომუშავეისათვის გასამრჯელოების გადახდას; ან
  - (ii) ანგარიშვალდებულ საწარმოს ზემოაღნიშნული აქტივები უბრუნდება მომუშავეისათვის უკვე გადახდილი გასამრჯელოების ასანაზღაურებლად.

მაკვალიფიცირებელი საღამოვევო პოლისი წარმოადგენს მზღვეველის, რომელიც არ არის ანგარიშვალდებული საწარმოს დაკავშირებული მხარე (როგორც განსაზღვრულია ბასს 24-ში – „*დაკავშირებულ მხარეთა განმარტებითი შენიშვნები*“), მიერ გამოშვებულ საღამოვევო პოლისს, თუ პოლისიდან მიღებული შემოსავალი:

- ა) გამოიყენება მხოლოდ დადგენილგადასახდელიანი პროგრამით განსაზღვრული მომუშავეის გასამრჯელოების გადასახდელად ან დასაფინანსებლად; და
- ბ) ხელმისაწვდომი არ არის ანგარიშვალდებული საწარმოს საკუთარი კრედიტორებისათვის (გაკოტრების შემთხვევაშიც კი) და არ უბრუნდება ანგარიშვალდებულ საწარმოს, იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც:
  - (i) პოლისიდან მიღებული შემოსავალი წარმოადგენს ჭარბ აქტივებს, რომლებიც საჭირო არ არის მომუშავეის ყველა შესაბამისი გასამრჯელოს ვალდებულების დასაფარად პოლისით; ან
  - (ii) პოლისიდან მიღებული შემოსავალი უბრუნდება ანგარიშვალდებულ საწარმოს, მომუშავეისათვის უკვე გადახდილი გასამრჯელოების ასანაზღაურებლად.

რეალური ღირებულება არის ფასი, რომელიც მიღებული ან გადახდილი იქნებოდა აქტივის გაყიდვიდან ან ვალდებულების გადაცემისას, შეფასების თარიღისთვის ბაზრის მონაწილეებს შორის ნებაყოფლობით განხორციელებული ოპერაციის დროს. (იხ. ფასს 13 – „*რეალური ღირებულების შეფასება*“.)

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის დანახარტებთან დაკავშირებული განმარტებები

მომსახურების ღირებულება (დანახარტი) მოიცავს:

- ა) *მიმდინარე მომსახურების ღირებულებას*, რომელიც წარმოადგენს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულების ზრდას, რაც გამოიწვია მომუშავეის მიერ მიმდინარე პერიოდში გაწეულმა მომსახურებამ;
- ბ) *წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულებას*, რომელიც წარმოადგენს წინა პერიოდებში მომუშავეის მიერ გაწეული მომსახურებისთვის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამით გათვალისწინებული ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულების ცვლილებას, რაც გამოწვეულია პროგრამის ცვლილებით (ახალი დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის შემოღება, ან არსებულის გაუქმება ან შეცვლა), ან შევევციით (საწარმოს მიერ პროგრამის წევრთა რაოდენობის მნიშვნელოვანი შემცირება); და
- გ) პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილ შემოსულობას, ან ზარალს.

¹ აუცილებელი არ არის მაკვალიფიცირებელი საღამოვევო პოლისი იყოს საღამოვევო ხელშეკრულება, როგორც განსაზღვრულია ფასს 4-ში – „*საღამოვევო ხელშეკრულებები*“.

[Type here]

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა სიდიდე – ეს არის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებაში (აქტივში) საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში მომხდარი ცვლილება, რაც წარმოიშობა დროთა განმავლობაში.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასების თანხა მოიცავს:

- ა) აქტუარულ შემოსულობასა და ბარალს;
- ბ) პროგრამის აქტივებიდან მიღებულ უკუგებას/შემოსავალს, იმ თანხების გამოკლებით, რომლებიც შედის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა თანხაში; და
- გ) პროგრამის აქტივების ზღვრული სიდიდის გავლენაში მომხდარ ნებისმიერ ცვლილებას, იმ თანხების გამოკლებით, რომლებიც შედის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა თანხაში.

აქტუარული შემოსულობა და ბარალი მოიცავს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულების ცვლილებებს, რაც გამოწვეულია:

- ა) წინა წლების გამოცდილების საფუძველზე განხორციელებული კორექტირებით (აღრინდელ აქტუარულ დაშვებებსა და ფაქტობრივ სიტუაციას შორის განსხვავების შედეგები); და
- ბ) აქტუარულ დაშვებებში შეტანილი ცვლილებებით.

შემოსავალი/უკუგება პროგრამის აქტივებიდან არის პროგრამის აქტივებიდან მიღებული პროცენტები, დივიდენდები და სხვა სახის შემოსავალი, პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებული რეალიზებული თუ არარეალიზებული შემოსულობის ან ბარალის ჩათვლით, რომელსაც აკლდება:

- ა) პროგრამის აქტივების მართვისვის საჭირო დანახარჯები; და
- ბ) თვით პროგრამიდან გადასახდელი გადასახადები, იმ გადასახადების გარდა, რომლებიც გათვალისწინებულია დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების შესაფასებლად გამოყენებულ აქტუარულ დაშვებებში.

საბოლოო ანგარიშსწორება – ეს არის ოპერაცია, რომელიც აუქმებს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამით გათვალისწინებულ ყველა გასამრჯელოსთან, ან გასამრჯელოების ნაწილთან დაკავშირებულ ყველა სხვა იურიდიულ თუ კონსტრუქციულ მოვალეობას, რაც არ გულისხმობს მომუშავეთათვის ან მათი სახელით პროგრამის პირობებით გათვალისწინებული გასამრჯელოების გადახდას, რომლებიც აქტუარულ დაშვებებში აისახება.

მომუშავის მოკლევადიანი გასამრჯელოები

9. მომუშავის მოკლევადიან გასამრჯელოებს განეკუთვნება ქვემოთ ჩამოთვლილი მუხლები, თუ მათი გადახდა მთლიანად ხდება იმ წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დამთავრებიდან 12 თვის განმავლობაში, როდესაც მომუშავეები გასწევენ შესაბამის მომსახურებას:

- ა) ხელფასები, მოსამსახურეთა სარგოები და სოცუმრუნველყოფის შენაგანები;
- ბ) წლიური ფასიანი შვებულებისა და ბიულეტენის ანაზღაურება;
- გ) მოგებაში მონაწილეობის წილები და პრემიები; და
- დ) არაფულადი გასამრჯელოები (როგორცაა, მაგალითად: სამედიცინო მომსახურება, ბინითა და ავტომანქანით უზრუნველყოფა, უფასო ან სუბსიდირებული საქონელი ან მომსახურება).

10. საწარმოს არ ევალუება მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოს რეკლასიფიკაცია, თუ საბოლოო ანგარიშსწორების დროსთან დაკავშირებით საწარმოს მოლოდინები დროებით იცვლება. მეორე მხრივ, თუ გასამრჯელოს მახასიათებლები (როგორცაა, მაგალითად არამაგროვებადი გასამრჯელოს გადაქცევა მაგროვებად გასამრჯელოდ) იცვლება, ან საბოლოო ანგარიშსწორების დროსთან დაკავშირებული მოლოდინების ცვლილება დროებითი არ არის, მაშინ საწარმო განიხილავს, კვლავ პასუხობს თუ არა აღნიშნული გასამრჯელო მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოს განმარტებას.

აღიარება და შეფასება

მომუშავეთა ყველა სახის მოკლევადიანი გასამრჯელო

11. თუ მომუშავემ რომელიმე სააღრიცხვო პერიოდში საწარმოს გაუწია მომსახურება, მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოების არაღისკონტირებული ოდენობა, რომლებიც გადასახდელია ამ მომსახურებისათვის, საწარმომ უნდა აღიაროს:
- ა) როგორც ვალდებულება (დარიცხული ხარჯი) ნებისმიერი, უკვე გადახდილი თანხის გამოკლების შემდეგ, თუ უკვე გადახდილი თანხა აღემატება გასამრჯელოების არაღისკონტირებულ ღირებულებას, საწარმომ ნამეტი თანხა უნდა აღიაროს აქტივად (წინასწარგაწეულ ხარჯად) იმ ოდენობით, რა ოდენობითაც წინასწარგადახდა საწარმოს მიყვანს, მაგალითად, მომავალში გადასახდელის შემცირებამდე ან ფულადი სახსრების უკან დაბრუნებამდე; და
  - ბ) როგორც ხარჯი, თუ რომელიმე სხვა ფასს არ მოითხოვს ან საწარმოს უფლებას არ აძლევს, რომ გასამრჯელოები ჩაირთოს აქტივის თვითღირებულებაში (იხ. მაგალითად, ბასს 2 – „სასაქონლო-მაგერიალური ფასეულობები“, ან ბასს 16 – „ძირითადი საშუალებები“).
12. მე-13, მე-16 და მე-19 პუნქტებში ახსნილია, როგორ უნდა გამოიყენოს საწარმომ მე-11 პუნქტი კომპენსირებადი გაცდენის, მოგებაში მონაწილეობის წილების ან პრემიების ფორმით გადასახდელ მომუშავეთა მოკლევადიან გასამრჯელოებთან მიმართებით.

მოკლევადიანი კომპენსირებადი გაცდენა

13. მე-11 პუნქტის შესაბამისად, კომპენსირებადი გაცდენის ფორმის მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოებისთვის მოსალოდნელი დანახარჯი საწარმომ უნდა აღიაროს:
- ა) მაგროვებადი კომპენსირებადი გაცდენების შემთხვევაში – როდესაც მომუშავე გასწევს მომსახურებას, რომელიც ზრდის მის უფლებას მომავალში კომპენსირებად გაცდენებზე; და
  - ბ) არამაგროვებადი კომპენსირებადი გაცდენის შემთხვევაში – როდესაც დაფიქსირდება გაცდენის ფაქტი.
14. საწარმომ მომუშავეებს კომპენსაცია გაცდენისთვის შეიძლება სხვადასხვა შემთხვევაში გადაუხადოს, მათ შორის შვებულების, ავადმყოფობისა და მცირე ხნით შრომისუუნარობის, დეკრეტული (დედის ან მამის) შვებულების, ნაფიც მსაჯულად ყოფნისა და სამხედრო ვალდებულების მოხდის დროს. კომპენსირებადი გაცდენა იყოფა ორ კატეგორიად:
- ა) მაგროვებადი გაცდენა; და
  - ბ) არამაგროვებადი გაცდენა.
15. მაგროვებადი კომპენსირებადი გაცდენა არის გაცდენა, რომლის გადაგანა და გამოყენება შესაძლებელია მომდევნო პერიოდებში, თუ მიმდინარე პერიოდის კომპენსირებადი გაცდენები მთლიანად არ არის გამოყენებული. მაგროვებადი კომპენსირებადი გაცდენა შეიძლება იყოს ანაზღაურებადი (სხვა სიტყვებით, მომუშავეს უფლება აქვს, საწარმოდან წასვლისას მიიღოს ფულადი დახმარება გამოუყენებელი გაცდენისთვის), ან არაანაზღაურებადი (ანუ, როდესაც მას უფლება არა აქვს, საწარმოდან წასვლისას მიიღოს ფულადი დახმარება გამოუყენებელი გაცდენისთვის). ვალდებულება წარმოიშობა მაშინ, როდესაც მომუშავე გასწევს მომსახურებას, რომელიც გაზრდის მის უფლებას მომავალ კომპენსირებად გაცდენაზე. ვალდებულება არსებობს და აღიარდება იმ შემთხვევაშიც კი, თუ კომპენსირებადი გაცდენა არ

[Type here]

არის ანაზღაურებადი, თუმცა იმის შესაძლებლობა, რომ მომუშავემ შეიძლება საწარმო დაგროვოს მაგროვებადი არაანაზღაურებადი უფლების გამოყენებამდე, გავლენას ახდენს ვალდებულების შეფასებაზე.

16. **საწარმომ მაგროვებადი კომპენსირებადი გაცდენის მოსალოდნელი დანახარჯი უნდა შეაფასოს როგორც დამატებითი თანხა, რომლის გადახდასაც საწარმო ვარაუდობს იმ გამოუყენებელი უფლებისათვის, რომელიც დაგროვდა საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს.**
17. წინა პუნქტში განსაზღვრული მეთოდით ვალდებულება ფასდება დამატებითი გადასახდელების ოდენობით, რომელიც წარმოიშობა მხოლოდ იმის გამო, რომ გასამრჯელოები გროვდება. ბევრ შემთხვევაში, შეიძლება საწარმოს არ დასჭირდეს დეტალური გამოთვლების ჩატარება იმის დასადგენად, რომ არ არსებობს გამოუყენებელი კომპენსირებადი გაცდენის გადახდის არსებითი ვალდებულება. მაგალითად, სავარაუდოდ, მომუშავეს ბიულეტენზე ყოფნის დროს გასამრჯელოს გადახდის ვალდებულება არსებითია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იარსებებს ოფიციალური ან არაოფიციალური შეთანხმება გამოუყენებელი ფასიანი ბიულეტენის ფასიან შევებულებად ჩათვლის შესახებ.

მე-16 და მე-17 პუნქტების საილუსტრაციო მაგალითები

საწარმოში მუშაობს 100 კაცი, რომლებსაც ყოველ წელს უფლება აქვთ, ისარგებლონ ფასიანი ბიულეტენით, 5 სამუშაო დღის ოდენობით. გამოუყენებელი ბიულეტენი შეიძლება გადაგანილ იქნეს ერთი კალენდარული წლით. ბიულეტენი, პირველ რიგში, აიღება მიმდინარე წლის კომპენსაციიდან, შემდეგ კი – წინა წლიდან გადმოგანილი ნაშთიდან (ლიფოს პრინციპი). 20X1 წლის 30 დეკემბრისათვის საშუალო გამოუყენებელი უფლება (კომპენსირებად ბიულეტენზე ყოფნის) ერთ მომუშავეზე შეადგენს 2 დღეს. საწარმო ითვალისწინებს წარსულ გამოცდილებას და ვარაუდობს, რომ 20X2 წელს 92 მუშა 5-დღიან ბიულეტენზე მეტს არ აიღებს, დანარჩენი 8 მომუშავეიდან თითოეული – საშუალოდ ექვს-ნახევარ დღეს.

საწარმო ვარაუდობს, რომ დამატებით გადაიხდის 12 დღის გასამრჯელოს (ერთ-ნახევარი დღე თითოეულ 8 მომუშავეზე) ავადმყოფობის შემთხვევაში, რომელიც დაგროვდა გამოუყენებელი კომპენსირებადი გაცდენების შედეგად 20X1 წლის 31 დეკემბრისათვის. ამგვარად, საწარმო აღიარებს 12 დღის გოლ ვალდებულებას ავადმყოფობისთვის გასაცემი გასამრჯელოსთან დაკავშირებით.

18. არამაგროვებადი კომპენსირებადი გაცდენა არ გადაიგანება მომდევნო პერიოდებში, რადგან მათი ვადა ვადის იმ შემთხვევაში, თუ მიმდინარე პერიოდის უფლება მთლიანად არ არის გამოყენებული და მომუშავეს უფლება არა აქვს საწარმოდან წასვლისას მიიღოს ფულადი დახმარება გამოუყენებელი კომპენსირებადი გაცდენებისათვის. ეს, ჩვეულებრივ, ხდება ავადმყოფობის (იმდენად, რამდენადაც წინა პერიოდში გამოუყენებელი უფლება არ მრდის გასამრჯელოს მიღების უფლებას მომავალში), დეკრეტული შვებულების, ნაფიც მსახურად ყოფნის ან სამხედრო ვალდებულების მოხდისას გასაცემი გასამრჯელოს შემთხვევაში. საწარმო არ აღიარებს გასამრჯელოს გადახდის ვალდებულებას, არც ხარჯს გაცდენამდე, რადგან მომუშავეს მომსახურება გასამრჯელოს ოდენობას არ მრდის.

მოგებაში მონაწილეობისა და პრემიების პროგრამები

19. მე-11 პუნქტის მიხედვით, საწარმომ მხოლოდ იმ შემთხვევაში უნდა აღიაროს მოგებაში მონაწილეობის წილებისა და პრემიების მოსალოდნელი დანახარჯი, თუ:
  - ა) წარსული მოვლენების შედეგად საწარმოს აქვს ზემოაღნიშნული გასამრჯელოების გადახდის მიმდინარე იურიდიული ან კონსტრუქციული მოვალეობა; და
  - ბ) შესაძლებელია ვალდებულების საიმედოდ შეფასება.

მიმდინარე მოვალეობა მხოლოდ მაშინ არსებობს, როდესაც საწარმოს არა აქვს სხვა რეალური ალტერნატივა, გარდა იმისა, რომ გადაიხადოს ეს გასამრჯელოები.

20. მოგებაში მონაწილეობის ზოგიერთი პროგრამის მიხედვით, მომუშავე მოგებიდან წილს იღებს იმ შემთხვევაში, თუ ის საწარმოში იმუშავეს გარკვეული პერიოდის განმავლობაში. ასეთი პროგრამები წარმოშობს კონსტრუქციულ მოვალეობას, რადგან მომუშავე ეწევა მომსახურებას, რომელიც ზრდის გადასახდელ თანხას, თუ ისინი საწარმოში დარჩებიან გარკვეული პერიოდის ბოლომდე. ამგვარი კონსტრუქციული მოვალეობების შეფასება გვინ-ვენებს იმის შესაძლებლობას, რომ ზოგმა მომუშავემ საწარმო შეიძლება დატოვოს მოგები-დან წილის მიუღებლად.

მე-20 პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითი

მოგებაში მონაწილეობის პროგრამის მიხედვით, საწარმო ვალდებულია წლის მოგებიდან გარკვეული ნაწილი გადაუხადოს იმ მომუშავეებს, რომლებიც მთელი წლის განმავლობა-ში მუშაობდნენ საწარმოში. თუ ამ ხნის მანძილზე საწარმოს არაფერი დატოვებს, მიმდინა-რე წელს გადასახდელი მთლიანი თანხა იქნება მოგების 3%. საწარმოს შეფასებით სამუ-შაო ძალის დენადობა გადასახდელ თანხას მოგების 2,5 %-მდე შეამცირებს.

საწარმო აღიარებს ვალდებულებას და ხარჯს, რომელიც მოგების 2,5%-ს უდრის.

21. საწარმოს შეიძლება არ ჰქონდეს პრემიების გადახდის იურიდიული მოვალეობა. მიუხედა-ვად ამისა, მოგჯერ საწარმოში დამკვიდრებულია მათი გადახდის პრაქტიკა. ასეთ შემთხვე-ვაში, მას აქვს კონსტრუქციული მოვალეობა, რადგან არ გააჩნია პრემიების გადახდის გარ-და სხვა რეალური ალტერნატივა. კონსტრუქციული მოვალეობის შეფასება მოწმობს, რომ ზოგმა მომუშავემ შესაძლოა საწარმო დატოვოს პრემიის მიღების გარეშე.
22. მოგებაში მონაწილეობის ან პრემიების პროგრამით გათვალისწინებული იურიდიული და კონსტრუქციული მოვალეობის საიმედოდ შეფასება საწარმოს შეუძლია მხოლოდ მაშინ, როდესაც:
- ა) პროგრამის ოფიციალური პირობები შეიცავს გასამრჯელოს ოდენობის განსაზღვრის ფორმულას;
  - ბ) საწარმო გადასახდელი თანხის ოდენობას განსაზღვრავს ფინანსური ანგარიშგების გამოსაცემად დამკვიცებამდე; ან
  - გ) გასული პერიოდების პრაქტიკა კონსტრუქციული მოვალეობის სიდიდის ცალსახად განსაზღვრის საშუალებას იძლევა.
23. მოგებაში მონაწილეობისა და პრემიების პროგრამების მიხედვით ვალდებულება წარმოი-შობა მომუშავეს მომსახურების საფუძველზე და არა საწარმოს მესაკუთრეებთან განხორ-ციელებული ოპერაციის შედეგად. ამიტომ მოგებაში მონაწილეობისა და პრემიების პროგ-რამის დანახარჯს საწარმო აღიარებს არა როგორც მოგების განაწილებას, არამედ რო-გორც ხარჯს.
24. თუ მოგებაში მონაწილეობის წილებისა და პრემიების გადახდა მთლიანად არ ხდება იმ წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დამთავრებიდან 12 თვის განმავლობაში, როდესაც მო-მუშავემ გასწია შესაბამისი მომსახურება, ისინი მიიჩნევა სხვა გრძელვადიან გასამრჯე-ლოდ (იხ. 153–158-ე პუნქტები).

განმარგებითი შენიშვნები

25. მართალია, წინამდებარე სტანდარტით არ მოითხოვება მომუშავეთა მოკლევადიანი გა-სამრჯელოების შესახებ განმარგებით შენიშვნებში სპეციფიკური ინფორმაციის გამჟღავნება, მაგრამ სხვა ფასს-ები შეიძლება ითვალისწინებდეს ასეთ მოთხოვნას. მაგალი-თად, ბასს 24-ით – „დაკავშირებულ მხარეთა განმარგებითი შენიშვნები“ – მოითხოვება ინ-ფორმაციის გამჟღავნება უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელი პერსონალის გასამრჯელოების შესახებ, ხოლო ბასს 1-ით – „ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა“ – მომუშავეთა გასამ-რჯელოების ხარჯის შესახებ.

შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები: განსხვავება დადგენილშენაგანიან და დადგენილგადასახდელიან პროგრამებს შორის

26. შრომითი საქმიანობის შემდგომ გასამრჯელოებს მიეკუთვნება:
- საპენსიო დახმარებები, მაგალითად, პენსიები და პენსიაზე გავლისას გადასახდელი ერთჯერადი დახმარებები; და
  - შრომითი საქმიანობის შემდგომი სხვა გასამრჯელოები, მაგალითად: შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის სიცოცხლის დაზღვევა და შრომითი საქმიანობის შემდგომი უფასო სამედიცინო მომსახურება.
- შეთანხმება, რომლის მიხედვითაც საწარმო უზრუნველყოფს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების გაცემას, წარმოადგენს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების პროგრამას. ამ სტანდარტს საწარმო იყენებს ყველა ასეთი შეთანხმების მიმართ, მიუხედავად იმისა, ითვალისწინებს თუ არა იგი შენაგანების მისაღებად და გასამრჯელოების გადასახდელად დამოუკიდებელი იურიდიული პირის დაფუძნებას.
27. შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების პროგრამები იყოფა დადგენილშენაგანიან საპენსიო პროგრამად და დადგენილგადასახდელიან საპენსიო პროგრამად. კლასიფიკირება დამოკიდებულია პროგრამის ეკონომიკურ შინაარსზე, რაც, თავის მხრივ, დამოკიდებულია მასში მოცემულ ძირითად პირობებსა და დებულებებზე.
28. დადგენილშენაგანიანი პროგრამის მიხედვით, საწარმოს იურიდიული და კონსტრუქციული მოვალეობა განისაზღვრება შენაგანების იმ ოდენობით, რომელზეც იგი თანახმაა გადარიცხოს ფონდში. ამგვარად, მომუშავეს მიერ მიღებულ შრომითი საქმიანობის შემდგომ გასამრჯელოებს საწარმო (შესაძლოა მომუშავეებიც) განსაზღვრავს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების პროგრამაში, ან სადაზღვევო კომპანიაში გადახდილი შენაგანების ოდენობით, შენაგანებიდან წარმოქმნილ საინვესტიციო შემოსავლებთან ერთად. აქედან გამომდინარე, აქტუარულ რისკსა (გასამრჯელოები მოსალოდნელზე უფრო ნაკლები იქნება) და საინვესტიციო რისკს (ინვესტირებული აქტივები არასაკმარისი იქნება მოსალოდნელი გასამრჯელოების გადასახდელად) ექვემდებარებიან მომუშავეები.
29. საწარმოს ვალდებულება არ შემოიფარგლება იმ შენაგანების ოდენობით, რომელზეც იგი თანახმაა, რომ ფონდში შეიგანოს, იმ შემთხვევაში, როდესაც საწარმოს აქვს იურიდიული ან კონსტრუქციული მოვალეობა:
- პროგრამაში მოცემული გასამრჯელოების ფორმულის მიხედვით, რომელიც მხოლოდ შენაგანების ოდენობასთან არ არის დაკავშირებული და მოითხოვს, რომ საწარმომ დამატებითი შენაგანები შეიგანოს, თუ პროგრამის აქტივები საკმარისი არ იქნება პროგრამის ფორმულით გათვალისწინებული გასამრჯელოების გადასახდელად;
  - შენაგანებიდან კონკრეტული სიდიდის შემოსავლის მიღების გარანტიის შედეგად, ან არაპირდაპირ პროგრამის მეშვეობით, ან პირდაპირ; ან
  - იმ არაფორმალური პრაქტიკიდან გამომდინარე, რომელიც წარმოშობს კონსტრუქციულ მოვალეობას. მაგალითად, ასეთი მოვალეობა შეიძლება წარმოიშვას მაშინ, როდესაც საწარმოში არსებობს ყოფილ მომუშავეთათვის გასამრჯელოების გაზრდის გრადიენტი ინფლაციის გათვალისწინების მიზნით, იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც ამგვარი ქმედების იურიდიული ვალდებულება არ არსებობს.
30. დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამის მიხედვით:
- საწარმო ვალდებულია თანამშრომლები და ყოფილი მომუშავეები უზრუნველყოს შეთანხმებული გასამრჯელოებით; და
  - აქტუარულ რისკსა (როცა გასამრჯელოების ღირებულება მოსალოდნელზე უფრო მეტია) და საინვესტიციო რისკს, პრაქტიკულად, საწარმო ექვემდებარება. საწარმოს ვალდებულება შეიძლება გაიზარდოს იმ შემთხვევაში, თუ აქტუარული ან საინვესტიციო გამოცდილება მოსალოდნელზე უარესი აღმოჩნდება.

31. ქვემოთ, 32–49-ე პუნქტებში მოცემულია დადგენილშენაგანიან და დადგენილგადასახდელიან საპენსიო პროგრამებს შორის განსხვავება დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამების, სახელმწიფო პროგრამებისა და დამღვეულგასამრჯელოებიანი პროგრამების კონტექსტში.

დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამები

32. საწარმომ დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამის კლასიფიცირება დადგენილშენაგანიან ან დადგენილგადასახდელიან საპენსიო პროგრამად უნდა მოახდინოს პროგრამის პირობების გათვალისწინებით (მათ შორის, ნებისმიერი კონსტრუქციული მოვალეობის გათვალისწინებით, რაც სცილდება პროგრამის ოფიციალური პირობების ფარგლებს).

33. თუ საწარმო მონაწილეობს დამქირავებელთა ჯგუფის დადგენილგადასახდელიან საპენსიო პროგრამაში, მან, იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც 34-ე პუნქტს იყენებს:

- ა) თავისი პროპორციული წილი დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამით გათვალისწინებულ ვალდებულებებში, პროგრამის აქტივებსა და პროგრამასთან დაკავშირებულ დანახარჯებში უნდა აღრიცხოს ნებისმიერი სხვა დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის მსგავსად; და
- ბ) განმარტებით შენიშვნებში გაამჟღავნოს 135–148-ე პუნქტებით მოთხოვნილი ინფორმაცია (გარდა 148(დ) ქვეპუნქტით მოთხოვნილის).

34. როდესაც ხელმისაწვდომი არ არის საკმარისი ინფორმაცია იმისათვის, რომ დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამისთვის საწარმომ დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამის აღრიცხვის მეთოდი გამოიყენოს, საწარმომ:

- ა) პროგრამა ისე უნდა ასახოს 51-ე და 52-ე პუნქტების შესაბამისად, თითქოს ეს არის დადგენილშენაგანიანი საპენსიო პროგრამა; და
- ბ) განმარტებით შენიშვნებში გაამჟღავნოს ინფორმაცია, რომელიც მოითხოვება 148-ე პუნქტით.

35. დამქირავებელთა ჯგუფის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ერთ-ერთი მაგალითია:

- ა) პროგრამა, რომელიც ფინანსდება მიმდინარე შემოსავლიდან გადახდის პრინციპით: შენაგანები განისაზღვრება იმ ოდენობით, რომელიც, სავარაუდოდ, საკმარისი იქნება ამავე პერიოდში გასაცემი გასამრჯელოებისათვის, ხოლო მიმდინარე პერიოდში გაწეული მომსახურების შედეგად წარმოშობილი მომავალში გადასახდელი გასამრჯელო გადაიხდება მომავალი შენაგანებიდან; და
- ბ) მომუშავეს გასამრჯელო განისაზღვრება ნამსახურები წლების შესაბამისად და პროგრამის მონაწილე საწარმოებს არა აქვთ პროგრამიდან გასვლის რეალური შესაძლებლობა ისე, რომ პროგრამიდან გამოსვლის თარიღამდე არ გადაიხადონ მომუშავეთა მიერ გამოთქმავებული გასამრჯელოებისთვის განკუთვნილი შენაგანები. ასეთი პროგრამა საწარმოს უქმნის აქტუარულ რისკს, რადგან თუ საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს არსებული გასამრჯელოების დანახარჯი მოსალოდნელზე უფრო მეტია, საწარმოს მოუწევს შენაგანების ოდენობის გაზრდა, ან მომუშავეთა დარწმუნება, დაეთანხმონ შემცირებული გასამრჯელოების მიღებას. ამგვარად, ასეთი პროგრამა კლასიფიცირდება როგორც დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა.

36. როდესაც არსებობს საკმარისი ინფორმაცია დამქირავებელთა ჯგუფის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის შესახებ, საწარმო თავის პროპორციულ წილ დადგენილგადასახდელიანი საპენსიო პროგრამით გათვალისწინებულ ვალდებულებებში, პროგრამის აქტივებსა და პროგრამასთან დაკავშირებულ დანახარჯებში აღრიცხავს ნებისმიერი სხვა დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის მსგავსად. თუმცა, ზოგჯერ საწარმოს შეიძლება არ ჰქონდეს პროგრამის საფუძვლად აღებულ ფინანსურ მდგომარეობასა და შედეგებში თავისი წილის იდენტიფიცირების შესაძლებლობა სააღრიცხვო მიზნებისათვის შესაფერისი საკმარისი საიმედოობით, რაც შეიძლება გამოიწვიოს შემდეგმა ფაქტორებმა:

- ა) მოცემული პროგრამა პროგრამაში მონაწილე საწარმოებს აქტუარული რისკის წინაშე აყენებს, რომელიც დაკავშირებულია სხვა საწარმოების თანამშრომლებთან და ყოფილ მომუშავეებთან, რასაც შედეგად მოჰყვება ის, რომ არ იარსებებს პროგრამის ვალდებუ-

[Type here]

ლებების, აქტივებისა და დანახარჯების ცალკეულ საწარმოებს შორის განაწილების სა-
იმელო და ერთგვაროვანი საფუძველი; ან

ბ) საწარმოს ხელი არ მიუწვდება პროგრამის შესახებ არსებულ ისეთ ინფორმაციაზე, რო-
მელიც დააკმაყოფილებს წინამდებარე სტანდარტის მოთხოვნებს.

ამ შემთხვევაში, საწარმო პროგრამას ასახავს დადგენილშენაგანიანი პროგრამის სახით და
განმარტებით შენიშვნებში ამჟღავნებს 148-ე პუნქტით მოთხოვნილ ინფორმაციას.

37. დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამასა და მის მონაწილეებს შორის შეიძლება არსებობდეს
სახელშეკრულებო შეთანხმება, სადაც განსაზღვრული იქნება, როგორ უნდა მოხდეს
პროგრამის ნამეგი თანხების (პროფიტის) განაწილება პროგრამის მონაწილეებზე (ან
დეფიციტის დაფინანსება). ამგვარი შეთანხმების შემცველი დამქირავებელთა ჯგუფის
პროგრამის მონაწილემ, რომელიც 34-ე პუნქტის შესაბამისად პროგრამას აღრიცხავს
როგორც დადგენილშენაგანიანი პროგრამას, უნდა აღიაროს სახელშეკრულებო შეთან-
ხმებიდან წარმოშობილი აქტივი ან ვალდებულება და შესაბამისი შემოსავალი ან ხარჯი
მოგებაში ან ზარალში.

<p>37-ე პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითი</p> <p>საწარმო მონაწილეობს დამქირავებელთა ჯგუფის დადგენილგადასახდელიანი პროგრა- მაში, რომელიც პროგრამის შეფასებებს არ ამზადებს ბასს 19-ის საფუძველზე. ამდენად, იგი პროგრამას ისე აღრიცხავს, თითქოს იყოს დადგენილშენაგანიანი პროგრამა. შეფასებები, რომლებიც გამოთვლილი არ არის ბასს 19-ის შესაბამისად, გვიჩვენებს პროგრამის 100 მლნ ფე-ის დეფიციტს^(ა). პროგრამა პროგრამის მონაწილე მომუშავეებთან შეთანხმებულია შენაგანების გეგმის შესახებ დადებული ხელშეკრულებით, რომელიც ითვალისწინებს დეფიციტის აღმოფხვრას მომდევნო ხუთი წლის მანძილზე. საწარმოს მთლიანი შენაგანების თანხა, ხელშეკრულების მიხედვით, შეადგენს 8 მლნ ფე-ს.</p> <p><i>საწარმო აღიარებს ფულის დროითი ღირებულებით კორექტირებულ ვალდებულებას შენაგანებისათვის და იმავე სიდიდის ხარჯს მოგებაში ან ზარალში.</i></p> <p>(ა) ამ სტანდარტში ფულადი თანხები გამოსახულია „ფულად ერთეულებში“ (ფე).</p>
---

38. დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამები განსხვავდება ჯგუფის პროფესიული საპენსიო
პროგრამებისაგან. ჯგუფის პროფესიული საპენსიო პროგრამა წარმოადგენს ცალკეული
დამქირავებლის პროგრამების უბრალო გაერთიანებას, რაც დამქირავებლებს საშუალებას
აძლევს, აქტივები გააერთიანონ საინვესტიციო მიზნებისათვის და შეამცირონ ინვესტიციების
მართვისა და აღმინისგრაფიული დანახარჯები, მაგრამ სხვადასხვა დამქირავებლის მოთ-
ხოვნები განცალკევებულია მხოლოდ საწარმოს საკუთარი მომუშავეების გასამრჯელოები-
სათვის. ჯგუფის პროფესიული საპენსიო პროგრამები არ ქმნის განსაკუთრებულ სააღრიც-
ხვო პრობლემებს, რადგან ინფორმაცია ადვილად ხელმისაწვდომია, რაც საშუალებას იძ-
ლევს, ასეთი პროგრამები ისეთივე წესით აისახოს, როგორც ერთი დამქირავებლის პროგ-
რამა. ამასთან, ეს პროგრამები მონაწილე საწარმოებს არ უქმნის აქტუარულ რისკს, რომე-
ლიც დაკავშირებულია სხვა საწარმოების თანამშრომლებთან და ყოფილ მომუშავეებთან.
წინამდებარე სტანდარტში მოცემული განმარტებების შესაბამისად, საწარმოს ევალება ჯგუ-
ფის პროფესიული საპენსიო პროგრამის კლასიფიცირება ან დადგენილგადასახდელიანი სა-
პენსიო პროგრამად, ან დადგენილშენაგანიანი საპენსიო პროგრამად, პროგრამის პირობე-
ბის მიხედვით (მათ შორის, კონსტრუქციული მოვალეობის გათვალისწინებით, რომელიც
პროგრამის ოფიციალურ პირობებში არ არის გათვალისწინებული).

39. იმის დასადგენად, როდის უნდა აღიარდეს, ან როგორ შეფასდეს ვალდებულება, რომელიც
დაკავშირებულია დამქირავებელთა ჯგუფის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ლიკვი-
დაციასთან, ან დამქირავებელთა ჯგუფის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამიდან
საწარმოს გამოსვლასთან, საწარმომ უნდა გამოიყენოს ბასს 37 – „ანარიცხები, პირობითი
ვალდებულებები და პირობითი აქტივები“.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამები, სადაც რისკები განაწილებულია საერთო კონტროლის ქვეშ მყოფ სხვადასხვა საწარმოს შორის

40. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა, რომლის დროსაც რისკები განაწილებულია საერთო კონტროლს დაქვემდებარებულ სხვადასხვა საწარმოს შორის, მაგალითად, სათავო საწარმოსა და მის შვილობილ საწარმოებს შორის, არ წარმოადგენს დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამას.
41. ამგვარი პროგრამის მონაწილე საწარმომ ინფორმაცია უნდა მოიპოვოს მთელი პროგრამის შესახებ, რომელიც შეფასებულია წინამდებარე სტანდარტის შესაბამისად ისეთი დაშვებების საფუძველზე, რომლებიც მთელი პროგრამის მიმართ გამოიყენება. თუ არსებობს სახელშეკრულებო შეთანხმება ან გაცხადებული პოლიტიკა ჯგუფის ცალკეული საწარმოსთვის მთელი პროგრამის წმინდა დადგენილი გასამრჯელოს ღირებულების/დანახარჯების (რომელიც შეფასებულია ბასს 19-ის შესაბამისად) მიკუთვნების შესახებ, საწარმომ თავის ინდივიდუალურ ფინანსურ ანგარიშგებაში უნდა აღიაროს ამგვარად დარიცხული წმინდა დადგენილი გასამრჯელოს ღირებულება/დანახარჯი. თუ ასეთი შეთანხმება ან პოლიტიკა არ არსებობს, წმინდა დადგენილი გასამრჯელოს ღირებულება/დანახარჯი უნდა აღიარდეს ჯგუფში შემავალი იმ საწარმოს ინდივიდუალურ ფინანსურ ანგარიშგებაში, რომელიც წარმოადგენს პროგრამის ოფიციალურ/იურიდიულ დამფინანსებელ-დამქირავებელს. ჯგუფში შემავალმა სხვა საწარმოებმა თავიანთ ინდივიდუალურ ფინანსურ ანგარიშგებაში უნდა აღიარონ მათ მიერ საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში გადასახდელი შენაგანების გოლი დანახარჯები.
42. ამგვარ პროგრამებში მონაწილეობა ჯგუფში შემავალი თითოეული საწარმოსათვის დაკავშირებულ მხარეთა ოპერაციას წარმოადგენს. ამგვარად, საწარმომ ინდივიდუალური ფინანსური ანგარიშგების განმარტებით შენიშვნებში უნდა გაამჟღავნოს ინფორმაცია, რომელიც მოითხოვება 149-ე პუნქტით.

სახელმწიფო საპენსიო პროგრამები

43. საწარმომ სახელმწიფო საპენსიო პროგრამა უნდა აღრიცხოს დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამის მსგავსად (იხ. 32–39-ე პუნქტები).
44. სახელმწიფო პროგრამები შექმნილია კანონმდებლობის შესაბამისად, რათა მოიცვას ყველა საწარმო (ან ამა თუ იმ კატეგორიის ყველა საწარმო, მაგალითად, რომელიმე დარგიდან), რომელსაც განაგებს ეროვნული ან ადგილობრივი მთავრობა, ან სხვა ორგანო (მაგალითად, სპეციალურად ამ მიზნისათვის შექმნილი ავტონომიური უწყება), რომელიც გავლენას ახდენს კონტროლს არ განიცდის ანგარიშვალდებული საწარმოს მხრიდან. საწარმოს მიერ დაარსებული ზოგიერთი პროგრამა ითვალისწინებს როგორც სავალდებულო გასამრჯელოებს (რომელიც სხვა შემთხვევაში სახელმწიფო პროგრამიდან დაფინანსდებოდა), ასევე ნებაყოფლობით დამატებით გასამრჯელოებს. ასეთი პროგრამები არ არის სახელმწიფო პროგრამები.
45. სახელმწიფო პროგრამა, თავისი არსით, შეიძლება იყოს დადგენილშენაგანიანი ან დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა, პროგრამით გათვალისწინებული საწარმოს ვალდებულებების შესაბამისად. ბევრი სახელმწიფო პროგრამა არ ფინანსდება მიმდინარე შემოსავლიდან: შენაგანები განისაზღვრება იმ ოდენობით, რომელიც, სავარაუდოდ, საკმარისი იქნება ამავე პერიოდში გადასახდელი პენსიებისათვის, ხოლო მომავალში მისაღები გასამრჯელოები, რომლის მისაღებად მომუშავეებმა მიმდინარე პერიოდში გასწიეს მომსახურება, გადაიხდება მომავალი შენაგანებიდან. მიუხედავად ამისა, ბევრი სახელმწიფო პროგრამის მიხედვით, საწარმოს არ ეკისრება მომავალი გასამრჯელოების გადახდის იურიდიული ან კონსტრუქციული მოვალეობა: მის ერთადერთ ვალდებულებას წარმოადგენს შენაგანების დროულად გადახდა, ხოლო თუ საწარმო შეწყვეტს სახელმწიფო პროგრამის წევრების დასაქმებას, იგი ვალდებული არ იქნება, გასცეს წინა წლებში მისი მომუშავეების მიერ გამოთქმული გასამრჯელოები. ამის გამო, სახელმწიფო პროგრამები, ჩვეულებრივ, დადგენილშენაგანიანი პროგრამებია. თუმცა, იშვიათ შემთხვევაში, როდესაც სახელმწიფო პროგრამა დადგენილგადასახდელიანი პროგრამაა, საწარმოები მოქმედებენ 32–39-ე პუნქტებით განსაზღვრული წესების მიხედვით.

[Type here]

დაზღვეული გასამრჯელოები

46. შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების პროგრამის დასაფინანსებლად საწარმო შეიძლება იხდიდეს სადაზღვევო შენაგანებს. ასეთი პროგრამა საწარმომ უნდა განიხილოს როგორც დადგენილშენაგანიანი პროგრამა, თუ მას არ ეკისრება (პირდაპირ, თუ არაპირდაპირ, პროგრამის მიხედვით) იურიდიული ან კონსტრუქციული მოვალეობა, რომ:
- ა) მომუშავეს დაუყოვნებლივ გადაუხადოს გასამრჯელო, როდესაც გადახდის ვადა დადგება; ან
  - ბ) დამატებით გადარიცხოს შენაგანები სადაზღვევო კომპანიაში, თუ მზღვეველი არ იხდის მომუშავეთა მიერ მიმდინარე და წინა პერიოდებში გაწეულ მომსახურებასთან დაკავშირებულ სამომავლო გასამრჯელოებს მთლიანად.
- თუ საწარმო ინარჩუნებს ასეთ იურიდიულ ან კონსტრუქციულ მოვალეობას, მან ეს პროგრამა უნდა განიხილოს, როგორც დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა.
47. სადაზღვევო ხელშეკრულებით დაზღვეული გასამრჯელოები პირდაპირ ან ავტომატურად არ უკავშირდება საწარმოს მომუშავეთა გასამრჯელოების ვალდებულებებს. შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების პროგრამები, რომლებიც სადაზღვევო ხელშეკრულებებსაც მოიცავს, ისევე განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან ბუღალტრული აღრიცხვისა და დაფინანსების მხრივ, როგორც სხვა დაფინანსებული პროგრამები.
48. როდესაც საწარმო შრომითი საქმიანობის შემდგომ ვალდებულებას აფინანსებს სადაზღვევო პოლისისათვის თანხის შეგანის მეშვეობით და პროგრამის შესაბამისად ინარჩუნებს (პირდაპირ ან არაპირდაპირი პროგრამის მეშვეობით, ან სადაზღვევო შენაგანების განსაზღვრის მექანიზმით, ან მზღვეველთან დაკავშირებული მხარის ურთიერთობით) იურიდიულ ან კონსტრუქციულ მოვალეობას, სადაზღვევო შენაგანების ოდენობა დადგენილშენაგანიანი პროგრამის ვალდებულების ეკვივალენტური არ არის. აქედან გამომდინარე, საწარმო:
- ა) მაკვალიფიცირებულ სადაზღვევო პოლისს აღიარებს, როგორც პროგრამის აქტივს (იხ. მე-8 პუნქტი); და
  - ბ) სხვა სადაზღვევო პოლისებს აღიარებს, როგორც კომპენსაციის უფლებებს (თუ პოლისები აკმაყოფილებს 116-ე პუნქტის კრიტერიუმს).
49. თუ სადაზღვევო პოლისი განკუთვნილია პროგრამის რომელიმე მონაწილის ან პროგრამის მონაწილეთა ჯგუფისათვის და საწარმოს არ აკისრია პოლისთან დაკავშირებული რაიმე მარალის დაფარვის არანაირი იურიდიული ან კონსტრუქციული მოვალეობა, იგი ვალდებული არ არის, მომუშავეებზე გასცეს გასამრჯელოები: მათ გადახდაზე მხოლოდ მზღვეველია პასუხისმგებელი. ამგვარი ხელშეკრულებებით გათვალისწინებული ფიქსირებული სადაზღვევო შენაგანების გადახდა, პრაქტიკულად, უფრო მომუშავეის გასამრჯელოს ვალდებულების დაფარვას წარმოადგენს, ვიდრე მის შესასრულებლად განხორციელებულ ინვესტიციას. აქედან გამომდინარე, საწარმოს აღარ აქვს აქტივი, არც ვალდებულება და ამიტომ ასეთ გადახდებს იგი მიიჩნევს დადგენილშენაგანიანი პროგრამაში განხორციელებულ შენაგანებად.

**შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები:
დადგენილშენაგანიანი პროგრამები**

---

50. დადგენილშენაგანიანი პროგრამების ბუღალტრული აღრიცხვა მარტივია, რადგან თითოეულ პერიოდში ანგარიშვალდებული საწარმოს ვალდებულება განისაზღვრება ამ პერიოდში შესაგანი თანხების შესაბამისად. ამგვარად, ვალდებულებების ან ხარჯების შესაფასებლად საჭირო არ არის აქტუარული დაშვებები და, შესაბამისად, არ არსებობს აქტუარული შემოსულობის ან მარალის წარმოშობის შესაძლებლობა. გარდა ამისა, ვალდებულებები ფასდება არაადისკონტირებულ საფუძველზე, იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც ისინი მთლიანად არ უნდა დაიფაროს იმ პერიოდის დასრულებიდან 12 თვის განმავლობაში, როდესაც მომუშავეებმა გასწიეს შესაბამისი მომსახურება.

აღიარება და შეფასება

51. თუ მომუშავემ საწარმოს გარკვეულ პერიოდში მომსახურება გაუწია, საწარმო ვალდებულია აღიაროს გადასახდელი შენაგანები, რომელიც გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ უნდა გადაირიცხოს დადგენილშენაგანიან პროგრამაში:
- ა) როგორც ვალდებულება (დარიცხული ხარჯი) უკვე გადახდილი შენაგანების გამოკლებით. თუ გადახდილი შენაგანები აღემატება საანგარიშგებო თარიღისათვის გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ გადასახდელი შენაგანის ოდენობას, საწარმომ ნამეგი თანხა უნდა აღიაროს აქტივად (წინასწარ გადახდილ ხარჯად) იმ ოდენობით, რა ოდენობითაც წინასწარ გადახდა გამოიწვევს, მაგალითად, მომავალში გადასახდლების შემცირებას ან ფულადი სახსრების უკან დაბრუნებას; და
  - ბ) როგორც ხარჯი, თუ სხვა ფასს არ მოითხოვს ან საწარმოს უფლებას არ აძლევს, რომ შენაგანი ჩართოს აქტივის თვითღირებულებაში (იხ. მაგალითად, ბასს 2 და ბასს 16).
52. თუ დადგენილშენაგანიანი პროგრამის შენაგანები მთლიანად არ ექვემდებარება გადახდას იმ წლიური პერიოდის დასრულებიდან 12 თვეში, რომლის განმავლობაშიც მომუშავეებმა გასწიეს შესაბამისი მომსახურება, მათ მიმართ საწარმომ უნდა გამოიყენოს 83-ე პუნქტში მითითებული დისკონგირების განაკვეთი.
- განმარტებითი შენიშვნები**
53. საწარმომ განმარტებით შენიშვნებში უნდა ასახოს დადგენილშენაგანიანი პროგრამებისთვის ხარჯად აღიარებული თანხა.
54. საწარმო განმარტებით შენიშვნებში წარმოადგენს ინფორმაციას დადგენილშენაგანიანი პროგრამებში უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელობის სასარგებლოდ განხორციელებული შენაგანების შესახებ, როდესაც ამას მოითხოვს ბასს 24.

**შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები:
დადგენილგადასახდელიანი პროგრამები**

55. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამების ბუღალტრული აღრიცხვა რთულია, რადგან ვალდებულებისა და ხარჯის შესაფასებლად საჭიროა აქტუარული დაშვებები და, შესაბამისად, არსებობს აქტუარული შემოსულობის ან ზარალის წარმოშობის შესაძლებლობა. გარდა ამისა, ვალდებულებები ფასდება დისკონგირების საფუძველზე, რადგან ისინი შეიძლება დაიფაროს მომუშავეების მიერ მომსახურების გაწევიდან მრავალი წლის შემდეგ.

აღიარება და შეფასება

56. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამები შეიძლება არ ფინანსდებოდეს, ან ფინანსდებოდეს მთლიანად ან ნაწილობრივ საწარმოს მიერ, ან ზოგჯერ მომუშავეთა შენაგანებით დამოუკიდებელ ერთეულში ან ფონდში, რომელიც ანგარიშვალდებული საწარმოსაგან იურიდიულად დამოუკიდებლად არსებობს და საიდანაც ხდება მომუშავეებისთვის გასამრჯელოების გადახდა. დაფინანსებული გასამრჯელოების გაცემა დამოკიდებულია არა მარტო ფონდის ფინანსურ მდგომარეობასა და საინვესტიციო შედეგებზე, არამედ საწარმოს უნარსა და სურვილზე, დაფაროს ფონდის აქტივების ღირებულება. ამდენად, საწარმო, ფაქტობრივად, თავის თავზე იღებს პროგრამასთან დაკავშირებულ აქტუარულ და საინვესტიციო რისკებს. აქედან გამომდინარე, დადგენილგადასახდელიანი პროგრამებისთვის აღიარებული ხარჯი ყოველთვის არ არის ამ პერიოდში გადასარიცხი შენაგანების თანხის იდენტური.
57. საწარმოს მიერ დადგენილგადასახდელიანი პროგრამების ბუღალტრული აღრიცხვა ითვალისწინებს შემდეგ საფეხურებს:
- ა) განისაზღვრება ღირებულება ან პროფიციტი. ეს პროცესი მოიცავს:
    - (i) აქტუარული გამოთვლების მეთოდის, პროგნოზირებული პირობითი ერთეულის მეთოდის გამოყენებას მომუშავეის მიერ მიმდინარე და წინა პერიოდებში გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ უკვე გამომუშავებული გასამრჯელოს თანხის საიმედოდ შესაფასებლად (იხ. 67–69-ე პუნქტები). ამისათვის საწარმომ უნდა განსაზღვროს

[Type here]

ღვროს, რა ოდენობის თანხა ეკუთვნის მომუშავეს მიმდინარე და წინა პერიოდებისათვის (იხ. 70–74-ე პუნქტები) და შეაფასოს (განსაზღვროს აქტუარული დაშვებები) ღემოგრაფიული (მაგალითად, მომუშავეთა ღენაღობა, სიკვდიღიღნობა) და ფინანსური (მაგალითად, ხელფასებისა და სამედიცინო მომსახურების ღანახარჯების ზრღა მომავალში) ცვღაღები, რაც გავღენას მოახღენს გასამრჯეღოს ღირებუღებაზე (იხ. 75–98-ე პუნქტები);

- (ii) ამ გასამრჯეღოების ღისკონტირებას პროგნოზირებული პირობითი ერთეღის მეთოღის გამოყენებით, რათა განისაზღვროს ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის ვაღღებუღებების ღისკონტირებული ღირებუღება და მიმდინარე მომსახურების ღირებუღება (იხ. 67-69-ე და 83-86-ე პუნქტები);
  - (iii) ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის ვაღღებუღებების ღისკონტირებული ღირებუღებიღან პროგრამის აქტივების რეაღური ღირებუღების გამოკღებას (იხ. 113–115-ე პუნქტები);
- ბ) ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის წმინღა ვაღღებუღების (აქტივის) სიღიღის, როგორც (ა) პუნქტის შესაბაღისაღ განსაზღვრული ღეფიცის ან პროფიცის თანხის განსაზღვრას, რომელიც კორექტირებულია ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის წმინღა აქტივების გარკვეულ ზღვრულ სიღიღემღე შემღღღვის პირობის ნებისმიერი გავღენის გათვალისწინებით (იხ. 64-ე პუნქტი);
- გ) მოგებაში ან ზარაღში ასაღიარებელი თანხების განსაზღვრას:
- (i) მიმდინარე მომსახურების ღირებუღება (იხ. 70–74-ე პუნქტები);
  - (ii) წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებუღება და საბოღოო ანგარიშ-სწორებისას წარმოქმნიღი შემოსუღობა ან ზარაღი (იხ. 99–112-ე პუნქტები);
  - (iii) ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის წმინღა ვაღღებუღებასთან (აქტივთან) ღაკავშირებული პროცენტების წმინღა სიღიღე (იხ. 123–126-ე პუნქტები);
- ღ) ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის წმინღა ვაღღებუღების (აქტივის) გაღაფასებული თანხების განსაზღვრას, რომლებიც უნღა აღიარღეს სხვა სრულ შემოსავაღში და მოიცავს:
- (i) აქტუარულ შემოსუღობებსა და ზარაღს (იხ. 128-ე და 1290-ე პუნქტები);
  - (ii) პროგრამის აქტივებიღან მიღებულ შემოსავაღს, იმ თანხების გამოკღებით, რომლებიც შეღის ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის წმინღა ვაღღებუღებასთან (აქტივთან) ღაკავშირებული პროცენტების წმინღა თანხაში (იხ. 130-ე პუნქტი); და
  - (iii) აქტივების ზღვრული სიღიღის გავღენაში მომხღარ ნებისმიერ ცვღიღებას, იმ თანხების გამოკღებით, რომლებიც შეღის ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის წმინღა ვაღღებუღებასთან (აქტივთან) ღაკავშირებული პროცენტების წმინღა თანხაში.

თუ საწარმოს ერთზე მეტი ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამა აქვს, იგი ამ პროცეღურებს ცაღ-ცაღკე იყენებს თითოეული არსებითი პროგრამის მიმართ.

58. საწარმომ საკმარისი რეგულარობით უნღა განსაზღვროს ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის წმინღა ვაღღებუღების (აქტივის) სიღიღე, რათა ფინანსურ ანგარიშგებაში აღიარებული თანხები არსებითაღ არ განსხვავებოღეს იმ თანხებისგან, რომლებიც განისაზღვრებოღა საანგარიშგებო პერიოღის ბოღოს.
59. წინამღებარე სგანღარგი მხარს უჭერს, თუღცა საწარმოს არ ავაღღებუღებს, რომ მან ყვეღა არსებითი ღადგენიღგაღასახღელიღანი პროგრამის ვაღღებუღების შეფასებაში ჩართოს პროფესიონაღი (სერტიფიცირებული) აქტუარი. პრაქტიკული მოსაზრებით, საწარმომ შეიღღღება საანგარიშგებო თარიღამღე სთხოვოს აქტუარს ვაღღებუღების ღეგაღური შეფასება. მიუხეღავაღ ამისა, საანგარიშგებო თარიღამღე შესრუღებული შეფასების შეღეგები კორექტირღება არსებითი სამეურნეო ოპერაციებისა და გარემოებების სხვა არსებითი ცვღიღებუღ-

ბის (მათ შორის, საბაზრო ფასებისა და საპროცენტო განაკვეთების ცვლილების) გათვალისწინებით, რომლებიც მოხდა საანგარიშგებო თარიღამდე პერიოდში.

- 60. ზოგიერთ შემთხვევაში, შეფასებებმა, საშუალო მაჩვენებლებმა და შემოკლებულმა გამოთვლებმაც შეიძლება უზრუნველყოს საიმედო მიახლოება ამ სტანდარტში ილუსტრირებულ დეტალიზებულ გამოთვლებთან.

კონსტრუქციული მოვალეობის ბუღალტრული აღრიცხვა

- 61. საწარმომ უნდა აღრიცხოს არა მაგრო დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ფორმალური პირობებიდან წარმოშობილი იურიდიული მოვალეობა, არამედ საწარმოს არაოფიციალური პრაქტიკით წარმოშობილი კონსტრუქციული მოვალეობაც. საწარმოში დამკვიდრებული არაოფიციალური პრაქტიკა კონსტრუქციულ მოვალეობას იმ შემთხვევაში წარმოშობს, როდესაც საწარმოს არ გააჩნია სხვა რეალური ალტერნატივა, გარდა იმისა, რომ მომუშავეს გადაუხადოს გასამრჯელოები. კონსტრუქციული მოვალეობის მაგალითია, როდესაც საწარმოს არაფორმალური პრაქტიკის შეცვლა მიუღებელ ზიანს აყენებს მის ურთიერთობას მომუშავეებთან.
- 62. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ოფიციალური პირობები საწარმოს შეიძლება პროგრამის ვალდებულებების გაუქმების საშუალებას აძლევდეს. მიუხედავად ამისა, ჩვეულებრივ, საწარმოსათვის ძნელია პროგრამის გაუქმება, თუ მას მომუშავეების შენარჩუნება სურს. ამგვარად, საწინააღმდეგო მტკიცებულების არარსებობის შემთხვევაში, შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების აღრიცხვა გულისხმობს, რომ საწარმო, რომელიც ამჟამად მომუშავეებს ასეთი გასამრჯელოების გადახდას ჰპირდება, მომავალშიც გააგრძელებს ამას, თანამშრომელთა დარჩენილი შრომითი საქმიანობის ვადის განმავლობაში.

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგება

- 63. საწარმომ დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულება (აქტივი) უნდა აღიაროს ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში.
- 64. თუ საწარმოს გააჩნია დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის პროფიციტი, მან დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა აქტივი უნდა შეაფასოს შემდეგი ორი სიდიდიდან უმცირესის მიხედვით:
  - ა) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის პროფიციტის თანხა; და
  - ბ) პროგრამის აქტივების ზღვრული სიდიდე, რომელიც განსაზღვრულია 83-ე პუნქტში მითითებული დისკონტირების განაკვეთით.
- 65. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა აქტივი შეიძლება წარმოიშვას მაშინ, როდესაც დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა მდებარეობს დაფინანსდა, ან აქტუარული შემოსულობის წარმოშობისას. ასეთ შემთხვევებში, საწარმო აღიარებს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა აქტივს, რადგან:
  - ა) საწარმო აკონტროლებს რესურსს, რაც წარმოადგენს ნამეგი თანხის გამოყენების საშუალებას მომავალი გასამრჯელოებისთვის;
  - ბ) ეს კონტროლი წარსული მოვლენების შედეგია (საწარმოს მიერ გადარიცხული შენაგანები და მომუშავეის მიერ გაწეული მომსახურება); და
  - გ) მომავალი ეკონომიკური სარგებელი ხელმისაწვდომია საწარმოსათვის, მომავალი შენაგანების შემცირების ან ფულადი სახსრების უკან დაბრუნების ფორმით, პირდაპირ საწარმოსათვის, ან არაპირდაპირ სხვა დეფიციტიანი პროგრამისათვის. აქტივების ზღვრული სიდიდე წარმოადგენს მომავალი გასამრჯელოების დისკონტირებულ ღირებულებას.

აღიარება და შეფასება: დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულება და მიმდინარე მომსახურების ღირებულება

- 66. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის საბოლოო დანახარჯზე გავლენას ახდენს მრავალი ცვლადი, მაგალითად: საბოლოო ხელფასები, მომუშავეთა ღენალობისა და სიკვდილიანობის დონეები, სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების გენდენციები, ხოლო დაფინანსებული

პროგრამის შემთხვევაში – პროგრამის აქტივებიდან მიღებული საინვესტიციო შემოსავლები. პროგრამის საბოლოო დანახარჯი გაურკვეველია და ეს გაურკვეველობა გრძელდება ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში. იმისათვის, რომ მოხდეს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულებისა და მიმდინარე მომსახურების ღირებულების შეფასება, საჭიროა:

- ა) აქტუარული შეფასების მეთოდის გამოყენება (იხ. პუნქტები 67-69-ე);
- ბ) გასამრჯელოების გადანაწილება მომსახურების პერიოდებზე (იხ. პუნქტები 70-74-ე); და
- გ) აქტუარული დაშვებების განსაზღვრა (იხ. პუნქტები 75–98-ე).

აქტუარული შეფასების მეთოდი

- 67. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულებისა და დაკავშირებული მიმდინარე მომსახურების ღირებულების (საჭიროების შემთხვევაში კი – წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულების) დასადგენად, საწარმომ უნდა გამოიყენოს პროგნოზირებული პირობითი ერთეულის მეთოდი.
- 68. პროგნოზირებული პირობითი ერთეულის მეთოდი (რასაც ხანდახან მომსახურების პერიოდზე პროპორციულად განაწილებული დარიცხული გასამრჯელოების მეთოდს ან გასამრჯელოები/მომსახურების ხანგრძლივობის მეთოდს უწოდებენ) მომსახურების თითოეულ პერიოდს განიხილავს, როგორც გასამრჯელოზე დამატებით უფლებას (იხ. 70–74-ე პუნქტები) და თითოეულ პირობით ერთეულს განცალკევებულად აფასებს პერიოდის ბოლოსათვის, საბოლოო ვალდებულების განსაზღვრის მიზნით (იხ. 75-98-ე პუნქტები).

68-ე პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითი

ერთდროული გასამრჯელოს თანხა გადაიხდება მომსახურების შეწყვეტისას და უდრის საბოლოო ხელფასის 1%-ს, მომსახურების თითოეულ წელზე. პირველ წელს ხელფასი არის 10,000 და ვარაუდობენ, რომ ყოველ წელს 7%-ით გაიზრდება (რთული პროცენტი). დისკონტირების საპროცენტო განაკვეთია წლიური 10%. შემდეგი ცხრილი გვიჩვენებს იმ მომუშავეს გასამრჯელოს, რომელიც, სავარაუდოდ, 5 წლის ბოლოს დაგოვებს საწარმოს, იმ პირობით, რომ აქტუარული დაშვებები არ იცვლება. მაგალითის გასაადვილებლად იგნორირებულია დამატებითი კორექტირების საჭიროება იმის ალბათობის გასათვალისწინებლად, რომ მომუშავემ შესაძლოა საწარმო დაგოვოს უფრო ადრე ან მოგვიანებით.

წელი	1	2	3	4	5
<i>გასამრჯელო განეკუთვნება:</i>					
– წინა წლებს	0	131	262	393	524
– მიმდინარე წელს (ბოლო ხელფასის 1%)	131	131	131	131	131
– მიმდინარე და წინა წლებს	131	262	393	524	655
<i>ვალდებულება პერიოდის დასაწყისში</i>	–	89	196	324	476
<i>საპროცენტო განაკვეთი 10%</i>	–	9	20	33	48
<i>მიმდინარე მომსახურების ღირებულება</i>	89	98	108	119	131
<i>ვალდებულება პერიოდის ბოლოს</i>	89	196	324	476	655

შენიშვნა:

- 1. ვალდებულება პერიოდის დასაწყისში არის წინა წლებზე განაწილებული გასამრჯელოს დისკონტირებული ღირებულება.
- 2. მიმდინარე მომსახურების ღირებულება არის მიმდინარე წელზე განაწილებული გასამრჯელოს დისკონტირებული ღირებულება.
- 3. ვალდებულება პერიოდის ბოლოს არის მიმდინარე და წინა წლებზე განაწილებული გასამრჯელოს დისკონტირებული ღირებულება.

69. საწარმო ახდენს შრომითი საქმიანობის შემდგომი მთლიანი გასამრჯელოების დისკონგი-რებას იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ვალდებულებების ნაწილი უნდა დაიფაროს საანგარიშგებო პერიოდის დამთავრებიდან 12 თვეში.

გასამრჯელოების განაწილება მომსახურების პერიოდებზე

70. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულების, მიმდინარე მომსახურების ღირებულებისა და, სადაც მიზანშეწონილია, წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულების განსაზღვრისას, საწარმომ მომსახურების პერიოდებზე გასამრჯელოები უნდა გაანაწილოს პროგრამის ფორმულის მიხედვით. თუმცა, თუ მომუშავეს მიერ ბოლო წლებში გაწეული მომსახურება იწვევს არსებითად უფრო მაღალ გასამრჯელოს, ვიდრე აღრეულ წლებში გაწეული, საწარმომ გასამრჯელო უნდა გაანაწილოს წრფივი მე-თოდით:

- ა) იმ თარიღიდან, როდესაც მომუშავეს მიერ გაწეულმა მომსახურებამ პირველად წარ-მოშვა გასამრჯელო (მიუხედავად იმისა, გასამრჯელო დამოკიდებულია თუ არა მომუ-შავეს შემდგომ მომსახურებაზე);
- ბ) იმ თარიღამდე, როდესაც მომუშავეს მიერ შემდგომში გაწეული მომსახურება არ წარ-მოშობს მომავალში გასაცემ არსებით გასამრჯელოს პროგრამის მიხედვით, გარდა ხელფასის შემდგომი ზრდის შემთხვევისა.

71. პროგნოზირებული პირობითი ერთეულის მეთოდის თანახმად, საწარმომ გასამრჯელო უნდა გაანაწილოს მიმდინარე პერიოდზე (მიმდინარე მომსახურების ღირებულების შეფასების მიზნით) და მიმდინარე და წინა პერიოდებზე (დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალ-დებულებების დისკონტირებული ღირებულების შესაფასებლად). საწარმო გასამრჯელოს მი-აკუთვნებს იმ პერიოდებს, როდესაც წარმოიშობა შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრ-ჯელოების გაცემის ვალდებულება. აღნიშნული ვალდებულება წარმოიშობა მაშინ, როდე-საც მომუშავე შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების მიღების სანაცვლოდ (რომელთა გადახდას საწარმო მომავალ საანგარიშგებო პერიოდებში გეგმავს), გასწევს მომსახურებას. აქტუარული ხერხები და მეთოდები საწარმოს საშუალებას აძლევს, საკმარი-სი საიმედოობით შეაფასოს ვალდებულება და დაასაბუთოს ვალდებულების აღიარება.

71-ე პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითები	
1.	დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა ითვალისწინებს პენსიაზე გავსელისას 100 ფე-ის ოდენობის ერთჯერადი გასამრჯელოს გადახდას თითო ნამსახურები წლისათვის. <i>თითოეულ წელს მიეკუთვნება 100 ფე-ის ოდენობის გასამრჯელო. მიმდინარე მომსახურების ღირებულება არის 100 ფე-ის დისკონტირებული ღირებულება. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება არის 100 ფე-ის დისკონტირებული ღირებულება გამრავლებული საანგარიშგებო თარიღამდე ნამსახურები წლების რაოდენობაზე.</i> <i>თუ გასამრჯელოს გადახდა მომუშავეს საწარმოდან წასვლისთანავე უნდა მოხდეს, მაშინ მიმდინარე მომსახურების ღირებულება და დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება ასახავს მომუშავეს საწარმოდან წასვლის სავარაუდო თარიღს. ამგვარად, დისკონტირების ეფექტის გამო, მათი ღირებულება უფრო ნაკლები იქნება, ვიდრე თანხა, რომელიც გამოითვლებოდა საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს მომუშავეს წასვლის შემთხვევისთვის.</i>
2.	პროგრამა უზრუნველყოფს ყოველთვიურ პენსიას საბოლოო ხელფასის 0.2%-ის ოდენო-ბით, ყოველი ნამსახურები წლისათვის. პენსიების გადახდა იწყება 65 წლის ასაკიდან. <i>გასამრჯელო, რომელიც გოლია საბოლოო ხელფასის 0.2%-ის ოდენობის ყოველთვიუ-რი პენსიის დისკონტირებული ღირებულების (რომელიც განსაზღვრულია შრომითი საქმიანობის დასრულების სავარაუდო თარიღისთვის) და გაიცემა პენსიაზე გავსელის მოსალოდნელი თარიღიდან მოსალოდნელი გარდაცვალების თარიღამდე, ნაწილდება თითოეულ ნამსახურებ წელზე.</i>

გავგრძელება

<p>71-ე პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითები</p> <p><i>მიმდინარე პერიოდის მომსახურების ღირებულება გოლია მოცემული გასამრჯელოს დისკონტირებული ღირებულების. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება იქნება საბოლოო ხელფასის 0.2 %-ის ოდენობის ყოველთვიური პენსიის დისკონტირებული ღირებულება გამრავლებული საანგარიშგებო თარიღამდე ნამსახურები წლების რაოდენობაზე. მიმდინარე მომსახურების ღირებულება და დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება დისკონტირებას ექვემდებარება, რადგან პენსია გაიცემა 65 წლის ასაკიდან.</i></p>
---

72. მომუშავის მომსახურება დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის მიხედვით წარმოშობს ვალდებულებას, თუნდაც ეს გასამრჯელოები დამოკიდებული იყოს მომუშავის მომავალ დასაქმებაზე (სხვა სიგყვებით, არაგარანტირებული გასამრჯელოების შემთხვევაში). მომუშავის მიერ გაწეული მომსახურება, გარანტირებული საპენსიო გასამრჯელოს მიღების უფლებაზე, წარმოშობს კონსტრუქციულ მოვალეობას, რადგან ყოველი მომდევნო საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს მცირდება მომავალი მომსახურების ოდენობა, რომელიც მომუშავემ მომავალში საპენსიო გასამრჯელოს უფლების მისაღებად უნდა გასწიოს. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების შესაფასებლად, საწარმო ითვალისწინებს იმის ალბათობას, რომ ზოგიერთმა მომუშავემ შეიძლება ვერ დააკმაყოფილოს გარანტირებული საპენსიო გასამრჯელოს მისაღებად საჭირო მოთხოვნები. ანალოგიურად, მიუხედავად იმისა, რომ შრომითი საქმიანობის შემდგომი ზოგიერთი გასამრჯელო (მაგალითად, მომუშავის შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის სამედიცინო დახმარება) გაიცემა მხოლოდ გარკვეული მოვლენების დადგომისას – როდესაც მომუშავე აღარ მუშაობს საწარმოში, ვალდებულება მაშინ წარმოიშობა, როდესაც მომუშავე ეწევა მომსახურებას, რომელიც მას გასამრჯელოს მიღების უფლებას ანიჭებს გარკვეული მოვლენების დადგომისას. გარკვეული მოვლენის დადგომის ალბათობა გავლენას მოახდენს ვალდებულების შეფასებაზე, მაგრამ იგი გავლენას არ ახდენს ამ ვალდებულების არსებობაზე.

<p>72-ე პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითები</p> <p>1. პროგრამის მიხედვით, 100 ფე-ის ოდენობის ერთჯერადი გასამრჯელო გაიცემა თითოეული ნამსახურები წლისათვის. გასამრჯელოს გაცემა გარანტირებული ხდება 10 წლის მუშაობის შემდეგ.</p> <p><i>თითოეულ ნამსახურებ წელზე გასამრჯელო ნაწილდება 100 ფე-ის ოდენობით. პირველი 10 წლის განმავლობაში მიმდინარე მომსახურების ღირებულება და ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება ასახავს იმის ალბათობას, რომ მომუშავემ შესაძლოა საწარმოში 10 წელი არ იმსახუროს.</i></p> <p>2. პროგრამის მიხედვით, 100 ფე-ის ოდენობის გასამრჯელო გადაიხდება თითოეულ ნამსახურებ წელზე, 25 წლის ასაკამდე ნამსახურები წლების გამოკლებით. გასამრჯელოს გაცემა გარანტირებულია დაუყოვნებლივ.</p> <p><i>გასამრჯელო არ მიეკუთვნება 25 წლის ასაკამდე ნამსახურებ წლებს, რადგან ამ პერიოდამდე შრომითი საქმიანობა არ წარმოშობს გასამრჯელოს არანაირ (პირობითს ან უპირობოს) ვალდებულებას. გასამრჯელო 100 ფე-ის ოდენობით ნაწილდება ყოველ მომდევნო წელზე.</i></p>
--

73. ვალდებულება იზრდება იმ თარიღამდე, რომლიდანაც მომუშავის შემდგომი მომსახურება აღარ იწვევს გასამრჯელოს არსებითი ოდენობით ზრდას. ამიგომ გასამრჯელოები ნაწილდება იმ პერიოდებზე, რომლებიც მთავრდება ამ თარიღამდე ან ამ თარიღისათვის. გასამრჯელო ცალკეულ საადრიცხვო პერიოდზე ნაწილდება პროგრამით დადგენილი ფორმულის მიხედვით. თუმცა, თუ მომუშავის მომსახურება ბოლო წლებში წინა წლებთან შედარებით არსებითად მეტ გასამრჯელოს ითვალისწინებს, საწარმო გასამრჯელოს ანაწილებს

წრფივი მეთოდით იმ თარიღამდე, რომლის შემდეგაც მომუშავეს მიერ შემდგომში გაწეული მომსახურება აღარ გამოიწვევს გასამრჯელოს არსებითი ოდენობით ზრდას. ამის მიზეზია ის, რომ, საბოლოოდ, მომუშავეს მიერ შრომითი საქმიანობის მთელი პერიოდის განმავლობაში გაწეული მომსახურება გახდება გაზრდილი გასამრჯელოს მიღების საფუძველი.

73-ე პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითები	
1.	<p>პროგრამა ითვალისწინებს ერთდროული გასამრჯელოს გაცემას 1,000 ფე-ის ოდენობით, რომელიც გარანტირებული გახდება 10 წლის შრომითი საქმიანობის შემდეგ. პროგრამა არ ითვალისწინებს სხვა დამატებით გასამრჯელოს შემდგომში გაწეული მომსახურებისათვის.</p> <p><i>გასამრჯელო 100 ფე-ის ოდენობით (1,000 ფე გაყოფილი 10-ზე) ნაწილდება შრომითი საქმიანობის პირველი ათი წლის ყოველ წელიწადზე. მიმდინარე მომსახურების ღირებულება პირველი ათი წლის ყოველ წელიწადს ასახავს იმის ალბათობას, რომ მომუშავემ შეიძლება 10 წელი არ იმსახუროს. მომდევნო წლებზე გასამრჯელო არ ნაწილდება.</i></p>
2.	<p>პროგრამა ითვალისწინებს პენსიაზე გასვლისას ერთჯერადი გასამრჯელოს გაცემას 2,000 ფე-ის ოდენობით იმ მომუშავეებზე, რომლებსაც აქვთ საწარმოში მუშაობის არანაკლებ 20 წლის სტაჟი და 55 წლის ასაკშიც განაგრძობენ მუშაობას, ან, რომლებიც 65 წლის ასაკშიც განაგრძობენ მუშაობას, მათი ნამსახურების წლების რაოდენობის მიუხედავად.</p> <p><i>მომუშავეებს, რომლებიც 35 წლის ასაკამდე იწყებენ შრომით საქმიანობას, პროგრამის მიხედვით გასამრჯელო პირველად ერიცხებათ 35 წლის ასაკიდან (მომუშავემ შეიძლება საწარმო დატოვოს 30 წლის ასაკში და დაბრუნდეს 33 წლის ასაკში, მაგრამ ამას არავითარი გავლენა არ ექნება გასამრჯელოების სიდიდესა და გაცემის დროზე). აღნიშნული გასამრჯელოები დამოკიდებულია შემდგომ მომსახურებაზე. ამასთან, 55 წლის შემდეგ მუშაობა არ იწვევს მომავალი გასამრჯელოების ოდენობას არსებითად გაზრდას. ამ კატეგორიის მომუშავეთათვის საწარმო 35 წლის ასაკიდან 55 წლის ასაკამდე ნამუშევარ თითოეულ წელზე ანაწილებს 100 ფე-ს (2000 გაყოფილი 20-ზე).</i></p> <p><i>მომუშავეებისთვის, რომლებიც შრომით საქმიანობას იწყებენ 35 წლის ასაკიდან 45 წლამდე, 20 წელზე მეტი ხნის მუშაობის სტაჟი შემდგომ გასამრჯელოებს არსებითი ოდენობით არ ზრდის. საწარმო მათთვის გასამრჯელოს ანაწილებს პირველი 20 წლის თითოეულ წელზე 100 ფე-ის ოდენობით (2000 გაყოფილი 20-ზე).</i></p> <p><i>მომუშავეს, რომელიც მუშაობას იწყებს 55 წლის ასაკში, 10 წელზე მეტი სტაჟის შემთხვევაში გასამრჯელო არსებითად არ გაეზრდება. ამ კატეგორიის მომუშავეისათვის საწარმო პირველი 10 წლიდან თითოეულ წელს მიაკუთვნებს 200 ფე-ის ოდენობის გასამრჯელოს (2,000 გაყოფილი 10-ზე).</i></p> <p><i>მიმდინარე მომსახურების ღირებულება და ვალდებულებების დისკონგირებული ღირებულება ყველა მომუშავეისათვის ასახავს იმის ალბათობას, რომ მათ შეიძლება ვერ დაასრულონ მომსახურების აუცილებელი პერიოდი.</i></p>
3.	<p>შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის სამედიცინო მომსახურების პროგრამის მიხედვით, მომუშავეს უნაბლაურდება შრომითი საქმიანობის შემდგომი სამედიცინო დანახარჯების 40%, თუ იგი საწარმოში იმუშავეს არანაკლებ 10 წელი და არაუმეტეს 20 წელი, ხოლო თუ იმსახურებს 20 ან 20 წელზე მეტი – 50%-ს.</p> <p><i>პროგრამის ფორმულის მიხედვით, საწარმო მოსალოდნელი სამედიცინო დანახარჯების 4%-ს (40 გაყოფილი 10-ზე) ანაწილებს მუშაობის პირველი 10 წლის თითოეულ წელზე, ხოლო 1%-ს (10% გაყოფილი 10-ზე) – მომდევნო 10 წლის თითოეულ წელზე. მიმდინარე მომსახურების ღირებულება თითოეულ წელს ასახავს იმის ალბათობას, რომ მომუშავემ შეიძლება ვერ დააგროვოს გასამრჯელოს ნაწილობრივ ან სრულად მიღებისათვის საჭირო წლების რაოდენობა. გასამრჯელოები არ განაწილდება იმ მომუშავეებზე, რომლებიც, სავარაუდოდ, 10 წლის ვადის გასვლამდე დატოვებენ საწარმოს.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>გავრძელება</i></p>

4. შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის სამედიცინო მომსახურების პროგრამა მომუშავეს აუნაზღაურებს შრომითი საქმიანობის შემდგომი სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების 10%-ს, თუ იგი საწარმოში იმუშავეს არანაკლებ 10 წელი და არაუმეტეს 20 წელი, ხოლო თუ იმსახურებს 20 ან 20 წელზე მეტი – 50%-ს.

ვინაიდან წინა წლებთან შედარებით შემდგომ წლებში გაწეული მომსახურება გასამრჯელოს უფრო მნიშვნელოვნად გაზრდის იმ მომუშავეთათვის, რომლებიც, სავარაუდოდ, 20 ან მეტი წლის შემდეგ დატოვებენ სამუშაოს, საწარმო, 71-ე პუნქტის თანახმად, გასამრჯელოს ანაწილებს წრფივი მეთოდით. 20 წელზე მეტი ხნის მუშაობის სტაჟი მნიშვნელოვნად არ გაზრდის გასამრჯელოებს. ამრიგად, გასამრჯელო, რომელიც მიეკუთვნება პირველი 20 წლის თითოეულ წელს, იქნება მოსალოდნელი სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების დისკონგირებული ღირებულების 2,5% (50% გაყოფილი 20-ზე).

იმ მომუშავეებისათვის, რომლებიც, სავარაუდოდ, 10-დან 20 წლამდე მუშაობის შემდეგ დატოვებენ საწარმოს, პირველი 10 წლის თითოეულ წელზე მისაკუთვნებული გასამრჯელო იქნება მოსალოდნელი სამედიცინო დანახარჯების დისკონგირებული ღირებულების 1%.

ამ მომუშავეებზე გასამრჯელო არ განაწილდება მეთაურ წლის ბოლოდან სამუშაოს დატოვების მოსალოდნელ თარიღამდე მათ მიერ გაწეული მომსახურებისთვის.

მომუშავეებზე, რომლებიც, სავარაუდოდ, 10 წლის განმავლობაში დატოვებენ სამუშაოს, გასამრჯელო არ განაწილდება.

74. როდესაც გასამრჯელო საბოლოო ხელფასის მიმართ დადგენილ მუდმივ პროცენტულ სიდიდეს წარმოადგენს, მომსახურების ყოველი წლისათვის, მომავალი ხელფასის ზრდა გავლენას ახდენს საანგარიშგებო თარიღამდე გაწეული მომსახურებისთვის არსებული ვალდებულების დაფარვისათვის საჭირო თანხაზე, მაგრამ არ წარმოშობს დამატებით ვალდებულებას. ამგვარად:
- ა) 70(ბ) პუნქტის მიზნებისათვის ხელფასის ზრდა არ წარმოშობს დამატებით გასამრჯელოებს, თუნდაც გასამრჯელოების ოდენობა დამოკიდებული იყოს საბოლოო ხელფასზე; და
  - ბ) თითოეულ პერიოდზე განაწილებული გასამრჯელოს ოდენობა მუდმივად პროპორციულია საბოლოო ხელფასის, რომელზეც დამოკიდებულია აღნიშნული გასამრჯელო.

74-ე პუნქტის საილუსტრაციო მაგალითი

მომუშავეებს უფლება აქვთ, თითოეულ ნამსახურებ წელზე მიიღონ საბოლოო ხელფასის 3%, 55 წლის ასაკამდე.

შეფასებული საბოლოო ხელფასის 3%-ის ოდენობის გასამრჯელო ნაწილდება 55 წლის ასაკამდე, თითოეულ ნამსახურებ წელზე. ეს ის ასაკია, რომლის შემდგომ მომუშავეს მიერ გაწეული მომსახურება არსებითად არ გაზრდის პროგრამით ვათეალისწინებულ გასამრჯელოებს. ამ ასაკის შემდეგ გაწეული მომსახურებისათვის არ განაწილდება რაიმე გასამრჯელო.

აქტუარული დაშვებები

75. **აქტუარული დაშვებები უნდა იყოს მიუკერძოებელი და ურთიერთთავსებადი.**
76. აქტუარული დაშვებები საწარმოს მიერ გამოთვლილი იმ ცვლადების საუკეთესო შეფასებებია, რომლებიც განსაზღვრავს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების საბოლოო ღირებულებას/დანახარჯებს. აქტუარული დაშვებები მოიცავს:
- ა) დემოგრაფიულ დაშვებებს, გასამრჯელოების მიღების უფლების მქონე თანამშრომლებისა და ყოფილი მომუშავეების (ასევე მათ კმაყოფაზე მყოფი პირების) მომავალი მახასიათებლების შესახებ. დემოგრაფიული დაშვებები ეხება შემდეგ საკითხებს:

- (i) სიკვდილიანობას (იხ. 81-ე და 82-ე პუნქტები);
- (ii) სამუშაო ძალის დენადობის, შრომისუნარობისა და ნაადრევად პენსიაზე გასვლის მაჩვენებლებს;
- (iii) პროგრამის მონაწილეთა და მათ კმაყოფაზე მყოფ გასამრჯელოების მიმღებ პირთა ხვედრით წილს;
- (iv) პროგრამის იმ მონაწილეთა ხვედრით წილს, რომლებიც აირჩევენ პროგრამით გათვალისწინებული გადახდის თითოეულ ფორმას;
- (iv) სამედიცინო მომსახურების პროგრამით გათვალისწინებულ მომსახურებებზე მოთხოვნის დონეებს;

ბ) ფინანსურ დაშვებებს, რომლებიც მოიცავს შემდეგ ელემენტებს:

- (i) დისკონტირების განაკვეთს (იხ. 83-86-ე პუნქტები);
- (ii) გასამრჯელოების სიდიდეს, იმ დანახარჯების გამოკლებით, რომლებიც მომუშავეებმა უნდა გასწიონ და მომავალი ხელფასების სიდიდეს (იხ. 87-95-ე პუნქტები);
- (iii) სამედიცინო დახმარების შემთხვევაში – მომავალ სამედიცინო მომსახურების დანახარჯებს, მათ შორის, როდესაც არსებითია, გასამრჯელოების მოთხოვნების დამუშავების დანახარჯებს (ე.ი. დანახარჯებს, რომლებიც გაწეული იქნება მოთხოვნების დამუშავებისა და ღირებულების პროცესში, მათ შორის, იურიდიული მომსახურების დანახარჯებსა და იმ პირთა ანაზღაურების დანახარჯებს, რომლებიც იხილავენ მოთხოვნებს) (იხ. 96-98-ე პუნქტები); და
- (iv) გადასახადებს, რომლებიც გადასახდელია პროგრამის მიხედვით საანგარიშგებო თარიღამდე გაწეულ მომსახურებასთან დაკავშირებული შენატანების, ან ამ მომსახურების შედეგად წარმოქმნილი გასამრჯელოების მიხედვით.

77. აქტუარული დაშვებები მიუკერძოებელია, თუ ისინი წინდახედულია და არ არის გელმეგად კონსერვატიული.

78. აქტუარული დაშვებები ურთიერთთავსებადია, თუ ისინი ითვალისწინებს ეკონომიკურ ურთიერთდამოკიდებულებას ისეთ ფაქტორებს შორის, როგორცაა: ინფლაცია, ხელფასების ზრდის ტემპები, უკუგება/შემოსავალი პროგრამის აქტივებიდან და დისკონტირების განაკვეთები. მაგალითად, ყველა დაშვება, რომელიც დამოკიდებულია ინფლაციის გარკვეულ დონეზე ნებისმიერ მომავალ საანგარიშგებო პერიოდში (მაგალითად, დაშვებები საპროცენტო განაკვეთებისა და ხელფასებისა და გასამრჯელოების ზრდის მაჩვენებლების შესახებ), გულისხმობს, რომ ინფლაცია ერთსა იმავე დონეზე იქნება ნებისმიერ მომდევნო პერიოდშიც.

79. საწარმო დისკონტირების განაკვეთსა და სხვა ფინანსურ დაშვებებს განსაზღვრავს ნომინალურ (დადგენილ) მაჩვენებლებში, იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც რეალური მაჩვენებლებით (ანუ ინფლაციით კორექტირებული) გამოსახული შეფასებები უფრო საიმედოა, მაგალითად ჰიპერინფლაციის დროს (იხ. ბასს 29 – „*ფინანსური ანგარიშგება ჰიპერინფლაციური ეკონომიკის პირობებში*“), ან, როდესაც გასამრჯელო ინდექსირებულია და არსებობს იმავე ვალუტაში და იმავე ვადის მქონე ინდექსირებული ობლიგაციების საკმაოდ განვითარებული ბაზარი.

80. ფინანსური დაშვებები უნდა ეყრდნობოდეს საბაზრო პროგნოზებს (ბაზრის მოლოდინებს) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს, იმ პერიოდთან მიმართებაში, როდესაც ვალდებულებები უნდა დაიფაროს.

აქტუარული დაშვებები: სიკვდილიანობა

81. საწარმომ თავისი დაშვებები სიკვდილიანობის შესახებ უნდა განსაზღვროს პროგრამის წევრების სიკვდილიანობის დონის საუკეთესო შეფასების საფუძველზე, როგორც შრომითი საქმიანობის პერიოდში, ასევე მის შემდგომ.

82. გასამრჯელოების გადახდის საბოლოო დანახარჯების/ღირებულების შესაფასებლად საწარმო ითვალისწინებს მოსალოდნელ ცვლილებებს სიკვდილიანობის დონეში, მაგალითად, სიკვდილიანობის სტანდარტული სტატიტიკური ცხრილების კორექტირების გზით სიკვდილიანობის დონის გაუმჯობესების შეფასებების გათვალისწინებით.

აქტუარული დაშვებები: დისკონტირების განაკვეთი

83. დისკონტირების განაკვეთი, რომელიც გამოიყენება შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების ვალდებულებების (როგორც დაფინანსებულის, ასევე დაუფინანსებლის) დისკონტირებისთვის, უნდა განისაზღვროს მაღალი ხარისხის კორპორაციული თბლიგაციების საბაზრო შემოსავლიანობის საფუძველზე საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს არსებული მდგომარეობით. იმ ქვეყნებში, სადაც არ არსებობს ასეთი თბლიგაციების აქტიური ბაზარი, გამოიყენებულ უნდა იქნეს სახელმწიფო თბლიგაციების საბაზრო შემოსავლიანობა (საანგარიშგებო თარიღისათვის). კორპორაციული ან სახელმწიფო თბლიგაციების ვალუტა და ვადა უნდა შეესაბამებოდეს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების ვალდებულებების ვალუტას და შეფასებულ ვადას.

84. დისკონტირების განაკვეთი არის ერთ-ერთი აქტუარული დაშვება, რომელსაც არსებითი მნიშვნელობა აქვს. დისკონტირების განაკვეთი ასახავს ფულის დროით ღირებულებას და არა აქტუარულ ან საინვესტიციო რისკს. გარდა ამისა, დისკონტირების განაკვეთი არ ასახავს არც საწარმოსათვის დამახასიათებელ სპეციფიკურ საკრედიტო რისკს, რომელსაც ექვემდებარებიან ამ საწარმოს კრედიტორები და არც იმის რისკს, რომ მომავალი გამოცდილება შესაძლოა განსხვავდებოდეს აქტუარული დაშვებებისაგან.

85. დისკონტირების განაკვეთი ასახავს გასამრჯელოების გაცემის შეფასებით განაწილებას დროში, რასაც საწარმო ხშირად აღწევს მხოლოდ ერთი, საშუალო შეწონილი დისკონტირების განაკვეთის გამოყენებით, რომელიც ასახავს გასამრჯელოების გაცემის შეფასებულ ვადასა და გასაცემი გასამრჯელოების სიდიდესა და ვალუტას, რომელშიც ეს გასამრჯელოები გაიცემა.

86. ზოგიერთ შემთხვევაში, შეიძლება არ არსებობდეს საკმაოდ ხანგრძლივი დაფარვის ვადის მქონე თბლიგაციების საკმარისად აქტიური ბაზარი, რომელიც შეესაბამება ყველა გასამრჯელოს გადახდის წინასწარ შეფასებულ ვადას. ასეთ შემთხვევაში, საწარმო იყენებს შესაბამისი ვადის მიმდინარე საბაზრო განაკვეთებს უფრო მოკლევადიანი გასამრჯელოების დისკონტირებისთვის, ხოლო შედარებით გრძელვადიანი გასამრჯელოსთვის დისკონტირების განაკვეთს ანგარიშობს შემოსავლიანობის მრუდის მიმდინარე საბაზრო განაკვეთების ექსტრაპოლაციით. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების მთლიან დისკონტირებულ ღირებულებაზე, სავარაუდოდ, არსებით გავლენას არ მოახდენს დისკონტირების განაკვეთი, რომელიც გამოიყენება იმ გასამრჯელოების ნაწილის მიმართ, რომლებიც უნდა გაიცეს არსებული კორპორაციული თუ სახელმწიფო თბლიგაციების საბოლოო დაფარვის ვადის შემდგომ პერიოდში.

აქტუარული დაშვებები: ხელფასები, გასამრჯელოები და სამედიცინო მომსახურების დანახარჯები

87. საწარმომ დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების შესაფასებლად უნდა გამოიყენოს ისეთი საფუძველი, რომელიც ასახავს:

- ა) გასამრჯელოებს, რომლებიც გათვალისწინებულია პროგრამის პირობებით (ან, რომლებიც გათვალისწინებული არ არის პროგრამის პირობებით და წარმოადგენს კონსტრუქციულ მოვალეობას) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს;
- ბ) ხელფასების სამომავლო მზრდის წინასწარ შეფასებებს, რომლებიც გავლენას ახდენს გადასახდელ გასამრჯელოებზე;
- გ) ნებისმიერ შემლუდვის გავლენას მომავალი გასამრჯელოების დანახარჯებში დაქმირაგებლის წილზე;
- დ) მომუშავეებისგან, ან მესამე მხარეებისგან მიღებულ შენატანებს, რომლებიც ამცირებს მოცემულ გასამრჯელოებთან დაკავშირებულ საწარმოს საბოლოო დანახარჯებს;

ე) სახელმწიფო პენსიების მომავალი ცვლილებების წინასწარ შეფასებებს, რომლებიც გაე-
ლენას ახდენს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის მიხედვით გადასახდელ
გასამრჯელოებზე მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ:

- (i) აღნიშნული ცვლილებები ძალაში შევიდა საანგარიშგებო თარიღამდე; ან
- (ii) წარსული მონაცემები ან სხვა საიმედო მტკიცებულებები მიუთითებს, რომ აღნიშ-
ნული სახელმწიფო პენსიები შეიცვლება რომელიმე პროგნოზირებადი წესით, მა-
გალითად ფასების საერთო ღონეების ან ხელფასების საერთო ღონეების მომავა-
ლი ცვლილებების შესაბამისად.

88. აქტუარული დაშვებები ასახავს გასამრჯელოების სამომავლო ცვლილებებს, რაც გათვალის-
წინებულია პროგრამის ოფიციალური პირობებით (ან კონსტრუქციული მოვალეობით,
რომელსაც არ მოიცავს ზემოაღნიშნული პირობები) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს. ეს
ის შემთხვევაა, როდესაც:

- ა) საწარმოს წინა წლებში აქვს გასამრჯელოების გამრდის პრაქტიკა, მაგალითად ინფლა-
ციის გავლენის შესამსუბუქებლად და არაფერი მიგვანიშნებს იმაზე, რომ ეს პრაქტიკა
მომავალში შეიცვლება;
- ბ) საწარმო ვალდებულია პროგრამით გათვალისწინებული ოფიციალური პირობების (ან
კონსტრუქციული მოვალეობის, რომელსაც არ მოიცავს ზემოაღნიშნული პირობები), ან
კანონმდებლობის მიხედვით, პროგრამის ნებისმიერი პროფიციგის თანხა გამოიყენოს
პროგრამის მონაწილეთა საკეთილდღეოდ; ან
- გ) გასამრჯელოების სიდიდე იცვლება საქმიანობის რომელიმე მაჩვენებლის, ან სხვა
კრიტერიუმების მიხედვით. მაგალითად, პროგრამის პირობები შეიძლება ითვალისწი-
ნებდეს შემცირებული გასამრჯელოების გაცემას, ან დამატებით შენაგანებს მოი-
თხოვდეს მომუშავეებისგან, თუ პროგრამის აქტივები საკმარისი არ იქნება.
ვალდებულების შეფასებული თანხა ასახავს გასამრჯელოს სიდიდემე საქმიანობის
მაჩვენებლის, ან სხვა კრიტერიუმების გავლენის საუკეთესო შეფასებას.

89. აქტუარული დაშვებები არ ასახავს გასამრჯელოების ისეთ ცვლილებებს, რომლებიც გათვა-
ლისწინებული არ არის პროგრამის ოფიციალური პირობებით (ან კონსტრუქციული
მოვალეობით) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს. ასეთი ცვლილებები გამოვლინდება:

- ა) წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულებაში, იმდენად, რამდენადაც იგი ცვლის
ცვლილებამდე გაწეული მომსახურების შესაბამისი გასამრჯელოს სიდიდეს; და
- ბ) ცვლილებების შემდგომი პერიოდების მიმდინარე მომსახურების ღირებულებაში, იმდე-
ნად, რამდენადაც იგი ცვლის ცვლილების შემდეგ გაწეული მომსახურების შესაბამის გა-
სამრჯელოს სიდიდეს.

90. ხელფასების სამომავლო მრდის შეფასებისას მხედველობაში მიიღება ინფლაცია, თანამდე-
ბობა, დაწინაურება და სხვა შესაბამისი ფაქტორები, მაგალითად, როგორცაა შრომის ბა-
ზარზე არსებული მოთხოვნა და მიწოდება.

91. ზოგიერთი დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა მღუდავს შენაგანების ოდენობას, რომლის
გადახდაც საწარმოს მოეთხოვება. გასამრჯელოების გადახდის საბოლოო დანახარ-
ჯებში/ღირებულებაში გაითვალისწინება შენაგანებთან დაკავშირებული შემლუღვების
გავლენა. შენაგანებთან დაკავშირებული შემლუღვების გავლენა განისაზღვრება შემდეგი
ორი პერიოდიდან უფრო ხანმოკლე პერიოდისთვის:

- ა) საწარმოს საქმიანობის სავარაუდო (შეფასებული) ვადა; და
- ბ) პროგრამის სავარაუდო (შეფასებული) მოქმედების ვადა.

92. ზოგიერთი დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა მომუშავეებს ან მესამე მხარეებს ავალ-
დებულებს პროგრამით გათვალისწინებულ დანახარჯებში მონაწილეობის მიღებას.
მომუშავეთა შენაგანები ამცირებს გასამრჯელოებთან დაკავშირებულ საწარმოს დანახარ-
ჯებს. საწარმო განიხილავს, მესამე მხარეთა შენაგანები გასამრჯელოებთან დაკავ-
შირებულ საწარმოს დანახარჯებს ამცირებს, თუ ეს შენაგანები წარმოადგენს კომპენსაციის

უფლებას, როგორც აღწერილია 116-ე პუნქტში. მომუშავეთა, ან მესამე მხარეთა შენაგანები განსაზღვრულია ან პროგრამის ოფიციალური პირობებით (ან წარმოიქმნება კონსტრუქციული მოვალეობით, რაც არ გათვალისწინება პროგრამით), ან ნებაყოფლობითი ხასიათისაა. მომუშავეთა, ან მესამე მხარეთა ნებაყოფლობითი შენაგანები ამცირებს საწარმოსთვის მომსახურების ღირებულებას პროგრამაში ამ შენაგანების გადახდისას.

93. მომუშავეთა, ან მესამე მხარეთა შენაგანები, რომლებიც განსაზღვრულია პროგრამის ოფიციალური პირობებით ამცირებს ან მომსახურების ღირებულებას/დანახარჯებს (თუ ისინი მომსახურებასთან არის დაკავშირებული), ან გავლენას ახდენს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქცივის) გადაფასების თანხაზე (თუ ისინი დაკავშირებული არ არის მომსახურებასთან). თუ შენაგანების გადარიცხვა მოითხოვება პროგრამის ღირებულების შესამცირებლად, რომელსაც იწვევს პროგრამის აქტივებიდან მიღებული ზარალი, ან აქტუარული ზარალი, ასეთი შენაგანები დაკავშირებული არ არის მომსახურებასთან. თუ მომუშავეთა, ან მესამე მხარეთა შენაგანები დაკავშირებულია მომსახურებასთან, მაშინ შენაგანები ამცირებს მომსახურების ღირებულებას შემდგენიარად:

- ა) თუ შენაგანების ოდენობა დამოკიდებულია ნამსახურები წლების რაოდენობაზე, საწარმომ ეს შენაგანები მომსახურების პერიოდებს უნდა მიაკუთვნოს იმავე მეთოდით, რომელიც მოითხოვება 70-ე პუნქტით მთლიანი გასამრჯელოს გასანაწილებლად (ე.ი. ან პროგრამით გათვალისწინებული შენაგანების ფორმულით, ან წრფივი მეთოდით); ან
- ბ) თუ შენაგანების ოდენობა დამოკიდებული არ არის ნამსახურები წლების რაოდენობაზე, მაშინ საწარმოს უფლება აქვს, ამგვარი შენაგანები აღიაროს, როგორც მომსახურების ღირებულების შემცირება იმ პერიოდში, რომლის განმავლობაშიც შესაბამისი მომსახურება გასწია მომუშავემ. ისეთ შენაგანებს, რომლებიც დამოკიდებული არ არის ნამსახურები წლების რაოდენობაზე, განეკუთვნება: შენაგანები, რომლებიც განსაზღვრულია მომუშავეთა ხელფასის მიმართ ფიქსირებული პროცენტული თანაფარდობის სახით; შენაგანები, რომლებიც ფიქსირებულ თანხას წარმოადგენს მომსახურების მთელი პერიოდის განმავლობაში, ან დამოკიდებულია მომუშავეთა ასაკზე.

„ღ1“ პუნქტში მოცემულია ამ პუნქტის გამოყენებასთან დაკავშირებული მითითებები.

94. მომუშავეთა, ან მესამე მხარეთა შენაგანებისთვის, რომლებიც მომსახურების პერიოდებს 93(ა) პუნქტის შესაბამისად მიეკუთვნება, შენაგანებში მომხდარი ცვლილებები წარმოშობს:

- ა) მიმდინარე და წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულებას (თუ აღნიშნული ცვლილებები გათვალისწინებული არ არის პროგრამის ოფიციალური პირობებით და არც კონსტრუქციული მოვალეობის შედეგად წარმოიქმნება); ან
- ბ) აქტუარულ შემოსულობას ან ზარალს (თუ აღნიშნული ცვლილებები გათვალისწინებულია პროგრამის ოფიციალური პირობებით ან კონსტრუქციული მოვალეობის შედეგად წარმოიქმნება).

95. შრომითი საქმიანობის შემდგომი ზოგიერთი გასამრჯელო დაკავშირებულია ისეთ ცვლადებთან, როგორცაა: სახელმწიფო პენსიების ან სახელმწიფო სამედიცინო მომსახურების ღირებულება. ამგვარი გასამრჯელოების შეფასება ასახავს გემოაღნიშნული ცვლადების საუკეთესო შეფასებას, წარსულ გამოცდილებასა (მონაცემებსა) და სხვა სარწმუნო მონაცემებზე დაყრდნობით.

96. სამედიცინო მომსახურების დანახარჯებთან დაკავშირებული დაშვებები უნდა ითვალისწინებდეს სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების წინასწარ შეფასებულ, მომავალში მოსალოდნელ ცვლილებებს, რომლებიც გამოწვეულია ინფლაციითა და სამედიცინო მომსახურების დანახარჯებში მომხდარი განსაკუთრებული ცვლილებებით.

97. შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის სამედიცინო გასამრჯელოების შეფასების დროს გათვალისწინებული უნდა იყოს სამედიცინო დახმარებისთვის მიმართვების ღირებულება და სინშირე და მათ დასაკმაყოფილებლად საჭირო დანახარჯები. მომავალი სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების განსაზღვრისას საწარმო ეყრდნობა გასული პერიოდების მონაცემებს საკუთარი გამოცდილებიდან და, საჭიროების შემთხვევაში, დამატებით იყენებს სხვა საწარმოების, საღამლევეო კომპანიების, სამედიცინო დაწესებულებებისა და სხვა წყაროებიდან

მოპოვებული გასული პერიოდების მონაცემებს. მომავალი სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების წინასწარი შეფასებისას მხედველობაში მიიღება ასევე ტექნიკური პროგრესის გავლენა, ცვლილებები სამედიცინო მომსახურებით სარგებლობაში, ან სამედიცინო მომსახურების მოდელის შეცვლა და პროგრამის მონაწილეთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის შეცვლა.

98. სამედიცინო მომსახურებისათვის მიმართვების დონე და სიხშირე მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული მომუშავეთა (ან მათ კმაყოფაზე მყოფ პირთა) ასაკზე, ჯანმრთელობის მდგომარეობასა და სქესზე, ასევე შეიძლება დამოკიდებული იყოს სხვა ფაქტორებზეც, მაგალითად გეოგრაფიულ მდებარეობაზე. ამიგომ წინა წლების მონაცემები იმდენად კორექტირდება, რამდენადაც შეიცვალა მოსახლეობის დემოგრაფიული შემადგენლობა წინა მონაცემებთან შედარებით. ისინი კორექტირდება იმ შემთხვევაშიც, როდესაც არსებობს საიმედო მტკიცებულებები, რომ წარსულის გენდენციები არ გაგრძელდება.

წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება და საბოლოო ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილი შემოსულობა ან ზარალი

99. წარსულში გაწეული მომსახურების ან საბოლოო ანგარიშსწორების შედეგების განსაზღვრამდე, საწარმომ ხელახლა უნდა შეაფასოს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულება (აქტივი), პროგრამის აქტივების მიმდინარე რეალურ ღირებულებასა და მიმდინარე აქტუარულ დაშვებებზე (მათ შორის, მიმდინარე საბაზრო საპროცენტო განაკვეთებსა და სხვა მიმდინარე საბაზრო ფასებზე) დაყრდნობით, რომლებიც ასახავს პროგრამით გათვალისწინებულ გასამრჯელოებს პროგრამის შეცვლამდე, შეკვეცამდე ან საბოლოო ანგარიშსწორებამდე.
100. საწარმოს არ ევალება, ერთმანეთისგან გააცალკევოს: (ა) პროგრამის შეცვლის შედეგად წარმოქმნილი წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება, (ბ) პროგრამის შეკვეცის შედეგად წარმოქმნილი წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება და (გ) საბოლოო ანგარიშსწორების შედეგად წარმოქმნილი შემოსულობა ან ზარალი, თუ ეს ოპერაციები ერთდროულად განხორციელდება. ზოგიერთ შემთხვევაში, პროგრამა საბოლოო ანგარიშსწორებამდე იცვლება, მაგალითად, როდესაც საწარმო ცვლის პროგრამით გათვალისწინებულ გასამრჯელოებს და შეცვლილ გასამრჯელოებს მოგვიანებით ფარავს. ამ შემთხვევაში, საწარმო წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულებას იქამდე აღიარებს, სანამ აღიარებს საბოლოო ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილ შემოსულობას ან ზარალს.
101. საბოლოო ანგარიშსწორება პროგრამის შეცვლასა და შეკვეცასთან ერთდროულად მაშინ ხდება, როდესაც პროგრამა დასრულდება და ამის შედეგად იფარება პროგრამის ვალდებულებები, ხოლო პროგრამა წყვეტს არსებობას. თუმცა, პროგრამის დასრულება არ მიიჩნევა საბოლოო ანგარიშსწორებად, თუ იგი იცვლება ახალი პროგრამით, რომელიც, ფაქტობრივად, იმავე გასამრჯელოებს ითვალისწინებს.

წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება

102. წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება არის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულების ცვლილება, რაც გამოწვეულია პროგრამის ცვლილებით, ან შეკვეცით.
103. საწარმომ წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება უნდა აღიაროს როგორც ხარჯი იმ მოვლენასთან ერთად, რომელიც უფრო ადრე მოხდება შემდეგი მოვლენებიდან:
- ა) პროგრამის შეცვლა ან შეკვეცა; და
  - ბ) როდესაც საწარმო აღიარებს ამასთან დაკავშირებულ რესტრუქტურისაციის დანახარჯებს (იხ. ბასს 37), ან შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებს (იხ. 165-ე პუნქტი).
104. პროგრამის შეცვლად მიიჩნევა, როდესაც საწარმო შემოიღებს ახალ დადგენილგადასახდელიანი პროგრამას, ან აუქმებს არსებულს, ანდა ცვლის არსებული დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის მიხედვით გადასახდელი გასამრჯელოების ოდენობას.

[Type here]

105. პროგრამის შექვეცა ნიშნავს, როდესაც საწარმო მნიშვნელოვნად ამცირებს პროგრამაში მონაწილე მომუშავეთა რიცხოვნობას. პროგრამის შექვეცა შეიძლება გამოიწვიოს რაიმე იზოლირებულმა მოვლენამ, როგორცაა, მაგალითად ქარხნის დახურვა, ამა თუ იმ კონკრეტული საქმიანობის შეწყვეტა, ან თვით პროგრამის შეწყვეტა, ან ღროებით შეჩერება.
106. წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება შეიძლება იყოს დადებითი (თუ საწარმო ახალ გასამრჯელოებს შემოიღებს ან არსებულს შეცვლის იმგვარად, რომ დადგენილ-გადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულება იზრდება) და უარყოფითი (თუ საწარმო არსებულ გასამრჯელოებს აუქმებს, ან იმგვარად ცვლის, რომ დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულება მცირდება).
107. როდესაც საწარმო ამცირებს არსებული დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ფარ-გლებში გადასახდელ მოგიერთ გასამრჯელოს და, ამავე დროს, ზრდის მოცემული პროგრა-მით გათვალისწინებულ სხვა გასამრჯელოებს იმავე მომუშავეთათვის, იგი ამ ცვლილებას ასახავს როგორც ერთ ნეგო ცვლილებას.
108. წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულებაში არ შედის:
- ა) ხელფასების ფაქტობრივ ზრდასა და ხელფასის ზრდის შესახებ ადრე გაკეთებულ დაშვებებს შორის განსხვავებით გამოწვეული გავლენა, წინა წლებში გაწეული მომსა-ხურებისთვის გასამრჯელოების გაცემის ვალდებულებაზე (არ არსებობს წარსულში გა-წეული მომსახურების დანახარჯი, რადგან აქტუარული დაშვებებით გათვალისწინებუ-ლია ხელფასების საპროგნოზო სიდიდე);
  - ბ) საწარმოს შეხედულებისამებრ (ნებაყოფლობით) პენსიების ზრდის სიდიდის გადიდებუ-ლი და შემცირებული შეფასებები, როდესაც საწარმოს აქვს პენსიების გამზღვის კონ-სტრუქციული მოვალეობა (არ არსებობს წარსულში გაწეული მომსახურების დანახარ-ჯი, რადგან აქტუარული დაშვებებით გათვალისწინებულია ამგვარი ზრდა);
  - გ) ფინანსურ ანგარიშგებაში უკვე აღიარებული გასამრჯელოების ზრდის შეფასებები, რაც წარმოიქმნება აქტუარული შემოსულობის, ან პროგრამის აქტივებიდან მიღებული შემოსავლის შედეგად, იმ შემთხვევაში, თუ საწარმო ვალდებულია პროგრამის ოფიცია-ლური პირობებით (ან კონსტრუქციული მოვალეობით, რომელიც არ გაითვალისწინება პროგრამის პირობებით), ან კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად, რომ პროგ-რამის ნამეგი სახსრები გამოიყენოს პროგრამის მონაწილეთა საკეთილდღეოდ, თუნ-დაც გასამრჯელოს გამზღვა ოფიციალურად ჯერ არ იყოს დამტკიცებული (წარსულში გაწეული მომსახურების დანახარჯი უბრალოდ არ არსებობს, რადგან ამგვარად წარმოქმნილი ვალდებულების ზრდა წარმოადგენს აქტუარულ ზარალს, იხ. 88-ე პუნ-ქტი); და
  - დ) გარანტირებული გასამრჯელოების ზრდა (ანუ ისეთი გასამრჯელოების, რომლებიც დამოკიდებული არ არის მომავალში მომუშავის მუშაობაზე საწარმოში, იხ. 72-ე პუნქტი), როდესაც, ახალი ან გამზდილი გასამრჯელოების არარსებობის შემთხვევაში, მომუშავეები ასრულებენ იმ მოთხოვნებს, რაც აუცილებელია იმისთვის, რომ გასამ-რჯელო გახდეს გარანტირებული (არ არსებობს წარსულში გაწეული მომსახურების და-ნახარჯი, რადგან საწარმომ გასამრჯელოების დანახარჯის წინასწარშეფასებული თანხა აღიარა როგორც მიმდინარე მომსახურების ღირებულება მომსახურების გაწე-ვისთანავე).

საბოლოო ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილი შემოსულობა და ზარალი

109. საბოლოო ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილი შემოსულობა ან ზარალი წარმოადგენს შემდეგ ორ სიდიდეს შორის სხვაობას:
- ა) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამით გათვალისწინებული ვალდებულებების დის-კონტირებული ღირებულება, რომლებიც შესრულებულია დადგენილი ანგარიშსწორების თარიღისთვის;

ბ) პროგრამით გათვალისწინებული ვალდებულებების საანგარიშსწორებო ფასი, საბოლოო ანგარიშსწორებასთან დაკავშირებით გადაცემული პროგრამის აქტივებისა და უშუალოდ საწარმოს მიერ გადახდილი ნებისმიერი თანხის ჩათვლით.

110. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილი შემოსულობა ან გარალი საწარმომ იმ დროს უნდა აღიაროს, როდესაც განხორციელდება საბოლოო ანგარიშსწორება.
111. საბოლოო ანგარიშსწორება წარმოადგენს ოპერაციას, რომელიც აუქმებს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამით გათვალისწინებული ყველა გასამრჯელოს, ან გასამრჯელოების ნაწილის გადახდასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა იურიდიულ ან კონსტრუქციულ მოვალეობას (რაც არ გულისხმობს მომუშავეთათვის ან მათი სახელით იმ გასამრჯელოების გადახდას, რომლებიც გათვალისწინება პროგრამის პირობებით და აისახება აქტუარულ დაშვებებში). მაგალითად, პროგრამით გათვალისწინებული დამქირავებლის მნიშვნელოვანი ვალდებულებების ერთჯერადი გადაცემა სადამღვევო კომპანიისთვის, სადამღვევო პოლისის ყიდვის მეშვეობით, მიიჩნევა პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებად. პროგრამის მონაწილეთათვის პროგრამით გათვალისწინებული ერთჯერადი ფულადი თანხის გადახდა, შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების მიღების მათი უფლებების შეწყვეტის სანაცვლოდ, არ არის საბოლოო ანგარიშსწორება.
112. ზოგიერთ შემთხვევაში საწარმო იძენს სადამღვევო პოლისის მომუშავეთა ზოგიერთი ან ყველა სახის გასამრჯელოს დასაფინანსებლად, რომელიც დაკავშირებულია მომუშავეის მიერ მიმდინარე და წინა პერიოდებში გაწეულ მომსახურებასთან. ასეთი სადამღვევო პოლისის შექმნა არ მიიჩნევა პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებად, როდესაც საწარმო იგოვებს დამატებითი შენაგანების გადარიცხვის იურიდიულ ან კონსტრუქციულ მოვალეობას (იხ. 46-ე პუნქტი) იმ შემთხვევაში, თუ მზღვეველი არ იხდის სადამღვევო პოლისით განსაზღვრულ მომუშავეთა გასამრჯელოებს. 116–119-ე პუნქტები ეხება სადამღვევო პოლისებით განსაზღვრული კომპენსაციის უფლებების აღიარებასა და შეფასებას, რომლებიც არ წარმოადგენს პროგრამის აქტივებს.

აღიარება და შეფასება: პროგრამის აქტივები

პროგრამის აქტივების რეალური ღირებულება

113. როდესაც საწარმო ადგენს პროგრამის დეფიციტს, ან პროფიციტს, პროგრამის აქტივების რეალური ღირებულება აკლდება დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებულ ღირებულებას.
114. პროგრამის აქტივები არ მოიცავს ანგარიშვალდებული საწარმოს მიერ ფონდისათვის გადაუხდელ შენაგანებს, არც ფონდის მფლობელობაში მყოფ საწარმოს მიერ გამოშვებულ არა-გადაცემად ფინანსურ ინსტრუმენტებს. პროგრამის აქტივები მცირდება ფონდის ნებისმიერი ვალდებულების თანხით, რომელიც დაკავშირებული არ არის მომუშავეთა გასამრჯელოებთან, როგორცაა, მაგალითად სავაჭრო და სხვა ვალდებულებები, რომლებიც წარმოიქმნა წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტებიდან.
115. იმ შემთხვევაში, თუ პროგრამის აქტივები მოიცავს სადამღვევო პოლისებს, რომლებიც ზუსტად შეესაბამება პროგრამით გათვალისწინებულ ზოგიერთ ან ყველა გასამრჯელოს თანხითა და დროის პარამეტრებით, მაშინ აღნიშნული სადამღვევო პოლისების რეალური ღირებულება მიიჩნევა შესაბამისი ვალდებულებების დისკონტირებულ ღირებულებად (ნებისმიერი აუცილებელი შემცირების გათვალისწინებით, თუ სადამღვევო პოლისის მიხედვით მისაღები თანხების მთლიანად ამოღება შეუძლებელია).

კომპენსაციები

116. მხოლოდ და მხოლოდ მაშინ, როდესაც ზუსტად არის განსაზღვრული, რომ მეორე მხარე აანაზღაურებს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამით გათვალისწინებული ვალდებულებების დასაფარად საჭირო დანახარჯებს ნაწილობრივ ან მთლიანად, საწარმომ:
- ა) თავისი კომპენსაციის უფლება უნდა აღიაროს დამოუკიდებელი აქტივის სახით. საწარმომ ეს აქტივი რეალური ღირებულებით უნდა შეაფასოს;

[Type here]

- ბ) უნდა მოახდინოს თავისი კომპენსაციის უფლების რეალური ღირებულების ცვლილებების დემაგრეგირება და იმავე მეთოდით აღიაროს, როგორც აღიარებს პროგრამის აქტივების რეალური ღირებულების ცვლილებებს (იხ. 124-ე და 125-ე პუნქტები). დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის დანახარჯის კომპონენტები, რომლებიც აღიარდება 120-ე პუნქტის შესაბამისად, შეიძლება აღიარდეს კომპენსაციის უფლების საბალანსო ღირებულების ცვლილებასთან დაკავშირებული თანხების გამოკლებით.
117. ზოგჯერ საწარმოს შეუძლია სხვა მხარეს მიმართოს, მაგალითად მზღვეველს, რომელიც ნაწილობრივ ან მთლიანად გადაიხდის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დასაფარად საჭირო დანახარჯებს. მე-8 პუნქტში განსაზღვრული მაკვალიფიცირებელი სადამზღვევო პოლისები პროგრამის აქტივებია. საწარმო მაკვალიფიცირებელ სადამზღვევო პოლისებს აღრიცხავს პროგრამის სხვა აქტივების მსგავსად და მათ მიმართ 116-ე პუნქტი არ გამოიყენება (იხ. 46–49-ე და 115-ე პუნქტები).
118. თუ საწარმოს სადამზღვევო პოლისი არ არის მაკვალიფიცირებელი სადამზღვევო პოლისი, იგი არ წარმოადგენს პროგრამის აქტივს. ასეთ შემთხვევებში, 116-ე პუნქტი გამოიყენება: საწარმო სადამზღვევო პოლისით განსაზღვრულ თავისი კომპენსაციის უფლებას აღიარებს როგორც დამოუკიდებელ აქტივს და არა როგორც დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის დეფიციტის ან პროფიციტის განსაზღვრისას გამოსაქვით სიდიდეს. 140(ბ) პუნქტის თანახმად, საწარმო ვალდებულია განმარტებით შენიშვნებში მოკლედ აღწეროს კომპენსაციის უფლებასა და შესაბამის ვალდებულებას შორის კავშირი.
119. თუკი კომპენსაციის უფლება წარმოქმნილია სადამზღვევო პოლისით, რომელიც ზუსტად შეესაბამება პროგრამით გათვალისწინებულ ზოგიერთ ან ყველა გასამრჯელოს თანხითა და დროის პარამეტრებით, მაშინ მიიჩნევა, რომ კომპენსაციის უფლების რეალური ღირებულება არის დაკავშირებული ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება (ნებისმიერი აუცილებელი შემცირების გათვალისწინებით, თუ სადამზღვევო პოლისის მიხედვით მისაღები თანხების მთლიანად ამოღება შეუძლებელია).

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის დანახარჯების კომპონენტები

120. საწარმომ დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის დანახარჯების კომპონენტები, იმ ნაწილების გარდა, რომელთა ჩართვას აქტივის თვითღირებულებაში სხვა ფასს მოითხოვს ან უფლებას იძლევა, უნდა აღიაროს შემდეგნაირად:
- ა) მომსახურების ღირებულება (იხ. პუნქტები 66–112-ე) – მოგებაში ან ზარალში;
  - ბ) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა სიდიდე (იხ. 123–126-ე პუნქტები) – მოგებაში ან ზარალში; და
  - გ) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასების თანხა (იხ. 127–130-ე პუნქტები) – სხვა სრულ შემოსავალში.
121. სხვა ფასს-ებით საწარმოს მოეთხოვება მომუშავეთა გასამრჯელოებზე გაწეული ზოგიერთი დანახარჯის ჩართვა აქტივების, მაგალითად სასაქონლო-მაგერიალური ფასეულობების ან ძირითადი საშუალებების თვითღირებულებაში (იხ. ბასს 2 – „სასაქონლო-მაგერიალური ფასეულობები“ და ბასს 16 – „ძირითადი საშუალებები“). შრომითი საქმიანობის შემდგომ გასამრჯელოებზე გაწეული ნებისმიერი დანახარჯი, რომელიც ჩართულია ამგვარი აქტივების თვითღირებულებაში, მოიცავს 120-ე პუნქტში ჩამოთვლილი კომპონენტების შესაბამის პროპორციას.
122. არ შეიძლება სხვა სრულ შემოსავალში აღიარებული, დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასებული თანხების რეკლასიფიკაცია მოგებაში, ან ზარალში შემდგომ პერიოდებში. მეორე მხრივ, საწარმოს უფლება აქვს, სხვა სრულ შემოსავალში აღიარებული ზემოაღნიშნული თანხები გადაანაცვლოს საკუთარი კაპიტალის ფარგლებში.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა სიდიდე

123. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა სიდიდე/თანხა უნდა განისაზღვროს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გამრავლებით 83-ე პუნქტში მითითებულ დისკონტირების განაკვეთზე. ორივე განსაზღვრული უნდა იყოს წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დასაწყისში, საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებაში (აქტივში) მომხდარი ნებისმიერი ცვლილების გათვალისწინებით, რაც განაპირობა პროგრამაში შენაგანების შეგანამ და გასამრჯელოების გადახდამ.
124. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა თანხა შეიძლება მოიცავდეს პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებულ საპროცენტო შემოსავალს, დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებასთან დაკავშირებულ საპროცენტო დანახარჯებს და 64-ე პუნქტში ნახსენებ, აქტივების მღვრული სიდიდის გავლენასთან დაკავშირებულ პროცენტებს.
125. პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებული საპროცენტო შემოსავალი არის პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებული უკუგების/შემოსავლის კომპონენტი, რომელიც გამოითვლება პროგრამის აქტივების რეალური ღირებულების გამრავლებით 83-ე პუნქტში მითითებულ დისკონტირების განაკვეთზე. ორივე განსაზღვრული უნდა იყოს წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დასაწყისში, საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში პროგრამის აქტივებში მომხდარი ნებისმიერი ცვლილების გათვალისწინებით, რაც განაპირობა პროგრამაში შენაგანების შეგანამ და გასამრჯელოების გადახდამ. პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებულ საპროცენტო შემოსავალსა და პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებულ უკუგებას შორის სხვაობა შევა დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასების თანხაში.
126. აქტივების მღვრული სიდიდის გავლენასთან დაკავშირებული პროცენტები – ეს არის აქტივების მღვრული სიდიდის გავლენაში მომხდარი მთლიანი ცვლილების ნაწილი, რომელიც განისაზღვრება აქტივების მღვრული სიდიდის გავლენის გამრავლებით 83-ე პუნქტში მითითებულ დისკონტირების განაკვეთზე. ორივე განსაზღვრული უნდა იყოს წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დასაწყისში. ამ თანხასა და აქტივების მღვრული სიდიდის გავლენაში მომხდარ მთლიან ცვლილებას შორის სხვაობა შევა დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასების თანხაში.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასება

127. დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასების თანხა მოიცავს:
- ა) აქტუარულ შემოსულობებსა და მარალს (იხ. 128-ე და 129-ე პუნქტები);
  - ბ) პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებულ უკუგებას (იხ. 130-ე პუნქტი), იმ თანხების გამოკლებით, რომლებიც შედის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა თანხაში (იხ. 125-ე პუნქტი); და
  - გ) აქტივების მღვრული სიდიდის გავლენაში მომხდარ ნებისმიერ ცვლილებას, იმ თანხების გამოკლებით, რომლებიც შედის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა თანხაში (იხ. 126-ე პუნქტი).
128. აქტუარული შემოსულობა ან მარალი შეიძლება წარმოიქმნას დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულების ზრდის ან შემცირების შედეგად, რასაც იწვევს აქტუარული დაშვებების შეცვლა და წინა წლების გამოცდილების საფუძველზე განხორციელებული კორექტირებები. აქტუარული შემოსულობისა ან მარალის წარმოქმნას იწვევს, მაგალითად, შემდეგი ფაქტორები:

[Type here]

- ა) სამუშაო ძალის დენადობის დონის მოულოდნელი ზრდა ან შემცირება, პენსიაში ნაადრევად გასვლა ან სიკვდილიანობა, ან ხელფასის, გასამრჯელოების ზრდა (თუ პროგრამის ოფიციალური ან კონსტრუქციული პირობები ითვალისწინებს გასამრჯელოების კორექტირებას ინფლაციის შესაბამისად), ან სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების ზრდა;
  - ბ) იმ დაშვებებში შეტანილი ცვლილებები, რომლებიც ეხება გასამრჯელოების გადახდის ვარიანტებს;
  - გ) სამუშაო ძალის დენადობის, პენსიაში ნაადრევად გასვლის ან სიკვდილიანობის დონის, ან ხელფასების, გასამრჯელოების (თუ პროგრამის ოფიციალური ან კონსტრუქციული პირობები ითვალისწინებს გასამრჯელოების კორექტირებას ინფლაციის შესაბამისად), ან სამედიცინო მომსახურების დანახარჯების სამომავლო შეფასებებში შეტანილი ცვლილებების გაველენა;
  - გ) დისკონტირების განაკვეთის ცვლილებების გაველენა.
129. აქტუარული შემოსულობები და ზარალი არ მოიცავს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებულ ღირებულებაში მომხდარ ცვლილებებს, რომლებიც გამოწვეულია ახალი დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის შემოღებით, დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ცვლილებით, შეკვეცით ან პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებით, ანდა დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის მიხედვით გადასახდელ გასამრჯელოებში მომხდარი ცვლილებებით. ამგვარი ცვლილებების შედეგად წარმოიქმნება წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება, ან პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებასთან დაკავშირებული შემოსულობა ან ზარალი.
130. პროგრამის აქტივებზე ფაქტობრივი და მოსალოდნელი უკუგების განსაზღვრისას, საწარმო გამოქვითავს პროგრამის აქტივების მართვის დანახარჯებს და უშუალოდ პროგრამის მიხედვით გადასახდელ ნებისმიერ გადასახადს, იმ გადასახდის გარდა, რომელიც გაითვალისწინება დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების შეფასებისას გამოყენებულ აქტუარულ დაშვებებში (იხ. 76-ე პუნქტი). სხვა ადმინისტრაციული დანახარჯები არ გამოიქვითება პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებული უკუგებიდან.

წარდგენა

ურთიერთგადაფარვა

131. **საწარმომ ერთ პროგრამასთან დაკავშირებული აქტივით სხვა პროგრამით გათვალისწინებული ვალდებულება უნდა გადაფაროს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც საწარმოს:**
- ა) აქვს ერთი პროგრამის ნამეტის გამოყენების სამართლებრივი უფლება მეორე პროგრამით გათვალისწინებული ვალდებულებების დასაფარად; და
  - ბ) განზრახული აქვს ვალდებულებების დაფარვა ნეტო საფუძველზე, ან ერთი პროგრამის აქტივების ნამეტის რეალიზაცია და სხვა პროგრამის ვალდებულებების ერთდროულად დაფარვა.
132. ზემოაღნიშნული ურთიერთგადაფარვის (ჩათვლის) კრიტერიუმები ბასს 32-ში – „*ფინანსური ინსტრუმენტები: წარდგენა*“ – ფინანსური ინსტრუმენტებისთვის დადგენილი კრიტერიუმების მსგავსია.

კლასიფიკაცია პრინციპით – მიმდინარე და გრძელვადიანი

133. ზოგი საწარმო მიმდინარე (მოკლევადიანი) აქტივებსა და ვალდებულებებს გამიჯნავს გრძელვადიანი აქტივებისა და ვალდებულებებისაგან. წინამდებარე სტანდარტი სპეციალურად არ განსაზღვრავს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების შედეგად წარმოშობილ მიმდინარე და გრძელვადიანი აქტივებისა და ვალდებულებების გამიჯვნის საჭიროებას.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის დანახარჯების კომპონენტები

134. 120-ე პუნქტი საწარმოს ავალდებულებს, რომ მოგებაში ან ზარალში აღიაროს მომსახურების ღირებულება და დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა სიდიდე/თანხა. მოცემული სტანდარტი კონკრეტულად არ განსაზღვრავს, როგორ უნდა წარმოადგინოს საწარმომ მომსახურების ღირებულება და დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა თანხა. საწარმომ გემოალნიშნული კომპონენტები უნდა წარმოადგინოს ბასს 1-ის შესაბამისად.

განმარტებითი შენიშვნები

135. საწარმომ ფინანსური ანგარიშგების განმარტებით შენიშვნებში ისეთი ინფორმაცია უნდა გაამჟღავნოს, რომ:

- ა) ნათელი გახდეს საწარმოს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის მახასიათებლები და მასთან დაკავშირებული რისკების ხასიათი (იხ. 139-ე პუნქტი);
- ბ) ჩანდეს და ახსნილი იყოს ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახული თანხები, რომლებიც წარმოიქმნა საწარმოს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამებიდან (იხ. 140–144-ე პუნქტები); და
- გ) აღწერილი იყოს, რა გავლენის მოხდენა შეუძლია საწარმოს დადგენილგადასახდელიან პროგრამებს მისი სამომავლო ფულადი ნაკადების ოდენობაზე, მათი წარმოქმნის დროსა და მასთან დაკავშირებულ განუსაზღვრელობაზე (იხ. 145–147-ე პუნქტები).

136. 135-ე პუნქტში ჩამოყალიბებული მიზნების მისაღწევად, საწარმომ უნდა განიხილოს ყველა ქვემოთ ჩამოთვლილი ასპექტი:

- ა) ინფორმაციის დეგალიზაციის დონე, რომელიც აუცილებელია ინფორმაციის გამჟღავნებასთან დაკავშირებული მოთხოვნების შესასრულებლად;
- ბ) რამდენად დიდი მნიშვნელობა უნდა მიანიჭოს თითოეულ განსხვავებულ მოთხოვნას;
- გ) ინფორმაციის აგრეგირების ან დეაგრეგირების აუცილებელი დონე; და
- დ) სჭირდება თუ არა ფინანსური ანგარიშგების მომხმარებლებს დამატებითი ინფორმაცია, განმარტებით შენიშვნებში წარმოდგენილი რაოდენობრივი ინფორმაციის შესაფასებლად.

137. თუ ამ სტანდარტისა და სხვა ფასს-ების მოთხოვნების შესაბამისად წარმოდგენილი ინფორმაცია საკმარისი არ არის 135-ე პუნქტში ჩამოყალიბებული მიზნების მისაღწევად, საწარმომ განმარტებით შენიშვნებში უნდა გაამჟღავნოს დამატებითი ინფორმაცია, რომელიც აუცილებელია ამ მიზნის მისაღწევად. მაგალითად, საწარმომ შეიძლება წარმოადგინოს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულების ანალიზი, სადაც განცალკევებული იქნება პროგრამის ვალდებულებების ხასიათი, მახასიათებლები და დაკავშირებული რისკები. ამგვარ ინფორმაციაში შეიძლება განცალკევებული იყოს:

- ა) დავალიანების თანხები, რომლებიც მიეკუთვნება მოქმედ წევრებს, მონაწილეებს, რომელთათვისაც გასამრჯელოების გადახდა არის გადავადებული, და პენსიონერებს;
- ბ) გარანტირებული გასამრჯელოები და გასამრჯელოები, რომელთა მიღების უფლება ჯერ არ არის გარანტირებული;
- გ) პირობითი გასამრჯელოები, ხელფასების სამომავლო მრდაზე მისაკუთვნილები თანხები და სხვა გასამრჯელოები.

138. საწარმომ უნდა განსაზღვროს, მთელი გასამჟღავნებელი ინფორმაციის დეაგრეგირება არის აუცილებელი თუ მისი ნაწილის, რათა ერთმანეთისგან გაიმიჯნოს ის პროგრამები ან პროგრამების ჯგუფები, რომლებსაც არსებითად განსხვავებული რისკები უკავშირდება. მაგალითად, საწარმოს შეუძლია პროგრამების შესახებ განმარტებით შენიშვნებში გასამჟღავნებელი ინფორმაციის დეაგრეგირება ერთი ან რამდენიმე შემდეგი ნიშნის მიხედვით:

[Type here]

- ა) პროგრამების განსხვავებული გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა;
- ბ) სხვადასხვა მახასიათებლები, როგორცაა საპენსიო პროგრამები, რომლებიც ეყრდნობა საშუალო ხელფასის მაჩვენებლებს ან საბოლოო ხელფასს, ან შრომითი საქმიანობის შემდგომი პერიოდის სამედიცინო მომსახურების პროგრამები;
- გ) განსხვავებული მარეგულირებელი გარემო/ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზა;
- დ) განსხვავებული საანგარიშგებო სეგმენტები;
- ე) განსხვავებული დაფინანსების სქემები (მაგალითად, პროგრამები, რომლებიც საერთოდ არ ფინანსდება, ან პროგრამები, რომლებიც ნაწილობრივ ან მთლიანად ფინანსდება).

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამების მახასიათებლები და მასთან დაკავშირებული რისკები

139. საწარმომ უნდა გაამჟღავნოს:

- ა) ინფორმაცია თავისი დადგენილგადასახდელიანი პროგრამების მახასიათებლების შესახებ, მათ შორის:
  - (i) პროგრამით გათვალისწინებული გასამრჯელოების ხასიათის აღწერა (მაგალითად, საბოლოო ხელფასზე დაფუძნებული დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა, ან შენაგანებზე დაფუძნებული პროგრამა გარანტიით);
  - (ii) იმ ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის აღწერა, სადაც პროგრამა ფუნქციონირებს, მაგალითად დაფინანსების მინიმალური მოთხოვნების დონე და ნორმატიულ-სამართლებრივი ბაზის გავლენა პროგრამაზე, როგორცაა პროგრამის აქტივების ზღვრული (მაქსიმალური) სიდიდე (იხ. 64-ე პუნქტი);
  - (iii) პროგრამის მართვასთან დაკავშირებული, საწარმოს სხვა პასუხისმგებლობების აღწერა, მაგალითად პროგრამის ვალდებულებები, ან პროგრამის მეურვეების, ან მმართველი საბჭოს წევრების ვალდებულებები.
- ბ) იმ რისკების აღწერა, რომლებსაც საწარმო ექვემდებარება პროგრამიდან გამომდინარე. ამასთან, განსაკუთრებული ყურადღება უნდა იყოს გამახვილებული უჩვეულო, საწარმოსთვის დამახასიათებელ ან პროგრამისთვის დამახასიათებელ რისკებზე და ასევე რისკების ნებისმიერ მნიშვნელოვან კონცენტრაციაზე. მაგალითად, თუ პროგრამის აქტივები, ძირითადად, ინვესტირებულია ერთი კლასის/კატეგორიის ინვესტიციაში, მაგალითად უძრავ ქონებაში, მაშინ ამგვარი პროგრამის გამო, საწარმომ შეიძლება გავლენა მოახდინოს უძრავი ქონების ბაზრის რისკების კონცენტრაციაზე;
- გ) პროგრამაში შეტანილი ნებისმიერი ცვლილების, პროგრამის შეკვეცისა და პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორების აღწერა.

ფინანსურ ანგარიშგებაში ასახული თანხების ახსნა

140. საწარმომ განმარტებით შენიშვნებში უნდა წარმოადგინოს თითოეული ქვემოთ ჩამოთვლილი მუხლისთვის საწყისი და საბოლოო ნაშთების შემაჯერებელი მონაცემები, თუ შესაფერისია:

- ა) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულება (აქტივი), სადაც ცალკე იქნება ნაჩვენები შემდეგი მუხლების საწყისი და საბოლოო ნაშთების შეჯერება:
  - (i) პროგრამის აქტივები;
  - (ii) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულების დისკონტირებული ღირებულება;
  - (iii) აქტივის ბრვრული სიდიდის გავლენა;
- ბ) ნებისმიერი კომპენსაციის უფლება. საწარმომ ასევე უნდა აღწეროს ნებისმიერ კომპენსაციის უფლებასა და შესაბამის ვალდებულებას შორის კავშირ-ურთიერთობა.

141. 140-ე პუნქტში მითითებულ თითოეულ შემაჯერებელ ცხრილში ნაჩვენები უნდა იყოს შემდეგი მუხლები:
- ა) მიმდინარე მომსახურების ღირებულება;
  - ბ) საპროცენტო შემოსავალი, ან ხარჯი;
  - გ) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასების თანხები, სადაც ცალ-ცალკე იქნება გამოყოფილი:
    - (i) პროგრამის აქტივებთან დაკავშირებული უკუგება, (ბ) პუნქტში მითითებული პროცენტის თანხების გამოკლებით;
    - (ii) დემოგრაფიულ დაშვებებში შეგანილი ცვლილების შედეგად წარმოქმნილი აქტუარული შემოსულობა და ზარალი (იხ. 76(ა) პუნქტი);
    - (iii) ფინანსურ დაშვებებში შეგანილი ცვლილების შედეგად წარმოქმნილი აქტუარული შემოსულობა და ზარალი (იხ. 76(ბ) პუნქტი);
    - (iv) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა აქტივების გარკვეულ ზღვრულ სიდიდემდე შემზღვევით გამოწვეულ შედეგებში მომხდარი ცვლილებები, (ბ) პუნქტში მითითებული პროცენტის თანხების გამოკლებით. გარდა ამისა, საწარმომ უნდა აღწეროს, როგორ განსაზღვრავს ხელმისაწვდომ მაქსიმალურ ეკონომიკურ სარგებელს, ე.ი. ეს სარგებელი პროგრამიდან სახსრების უკან დაბრუნების ფორმით იარსებებს, მომავალში პროგრამაში გადასარიცხი შენაგანების შემცირების სახით, თუ ორივე ფორმით;
  - დ) წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულება და პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებისას წარმოქმნილი შემოსულობა ან ზარალი. როგორც მე-100 პუნქტით არის ნებადართული, აუცილებელი არ არის წარსულში გაწეული მომსახურების ღირებულებისა და პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორების შედეგად წარმოქმნილი შემოსულობის ან ზარალის განცალკევება, თუ ორივე ერთდროულად წარმოიქმნება;
  - ე) სავალუტო კურსების ცვლილებების გავლენა;
  - ვ) შენაგანები პროგრამაში, სადაც ცალ-ცალკე იქნება ნაჩვენები დამქირავებლისა და პროგრამის მონაწილეთა მიერ გადახდილი თანხები;
  - ზ) პროგრამიდან გადახდილი თანხები, სადაც ცალკე იქნება გამოყოფილი ნებისმიერი პროგრამის საბოლოო ანგარიშსწორებისას გადახდილი თანხა;
  - თ) საწარმოთა გაერთიანებებისა და საწარმოთა გასვლის შედეგები.
142. საწარმომ პროგრამის აქტივების რეალური ღირებულება კაგეგორიებად უნდა დააყოს ამ აქტივების ხასიათისა და მათთან დაკავშირებული რისკების მიხედვით. ამასთან, პროგრამის აქტივების თითოეული კაგეგორია, თავის მხრივ, უნდა დააყოს ორ ჯგუფად: აქტივები, რომელთათვისაც არსებობს აქტიური ბაზრის კოტირებული საბაზრო ფასი (როგორც ეს განმარტებულია ფასს 13-ში – „რეალური ღირებულების შეფასება“) და აქტივები, რომელთათვისაც ასეთი ფასი არ არსებობს. მაგალითად, როდესაც საწარმო იხილავს 136-ე პუნქტის შესაბამისად გასამქლავნებელი ინფორმაციის დებაგრეგირების ღონის საკითხს, მას შეუძლია ცალ-ცალკე გამოყოს შემდეგი მუხლები:
- ა) ფულადი სახსრები და ფულადი სახსრების ეკვივალენტები;
  - ბ) წილობრივი ინსტრუმენტები (დაყოფილი დარგების ტიპების, კომპანიის ზომის, გეოგრაფიული ადგილმდებარეობის და ა.შ. ნიშნებით);
  - გ) სავალლო ინსტრუმენტები (დაყოფილი ემიტენტის ტიპის, საკრედიტო ხარისხის, გეოგრაფიული ადგილმდებარეობის და ა.შ. ნიშნებით);
  - დ) უძრავი ქონება (დაყოფილი გეოგრაფიული ადგილმდებარეობის და ა.შ. ნიშნებით);
  - ე) წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები (დაყოფილი ხელშეკრულებასთან დაკავშირებული რისკის ტიპის მიხედვით, მაგალითად საპროცენტო განაკვეთის ხელშეკ-

[Type here]

რულებები, სავალუტო კურსების ხელშეკრულებები, წილობრივი ინსტრუმენტების ხელშეკრულებები, კრედიტის ხელშეკრულებები, სვოპის ხელშეკრულებები, რომლებიც ანაზღაურებს იმის რისკს, რომ პროგრამის მონაწილე მუშაკთა სიცოცხლის ხანგრძლივობა მოსალოდნელს გადააჭარბებს;

- ვ) საინვესტიციო ფონდები (დაყოფილი ფონდების ტიპის მიხედვით);
  - ზ) აქტივებით უზრუნველყოფილი ფასიანი ქაღალდები; და
  - თ) სტრუქტურირებული სავალუტო ვალდებულებები.
143. საწარმომ უნდა გაამჟღავნოს თავისი საკუთარი არაგადაცემადი ფინანსური ინსტრუმენტების რეალური ღირებულება, რომლებიც წარმოადგენს პროგრამის აქტივებს, პროგრამის იმ აქტივების რეალური ღირებულება, რომლებიც წარმოადგენს საწარმოს მიერ დაკავებულ უძრავ ქონებას და ასევე საწარმოს მიერ გამოყენებული სხვა აქტივების რეალური ღირებულება.
144. საწარმომ უნდა გაამჟღავნოს ინფორმაცია, მნიშვნელოვანი აქტუარული დაშვებების შესახებ, რომლებიც გამოიყენება დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დისკონტირებული ღირებულების დასადგენად (იხ. 76-ე პუნქტი). ამგვარი ინფორმაცია წარმოადგენილი უნდა იყოს აბსოლუტურ გამოსახულებაში (როგორცაა, მაგალითად აბსოლუტური პროცენტული თანაფარდობა და არა, როგორც მარჯა სხვადასხვა პროცენტულ სიდიდეებსა და სხვა ცვლად სიდიდეებს შორის). თუ საწარმო მოთხოვნილ ინფორმაციას გაამჟღავნებს მთლიანად პროგრამების ჯგუფების მიხედვით, მან ამგვარი ინფორმაცია უნდა წარმოადგინოს საშუალო შეწონილი სიდიდეების, ან შედარებით ვიწრო დიაპაზონის მნიშვნელობების სახით.

მომავალი ფულადი ნაკადების ოდენობა, წარმოქმნის დრო და მასთან დაკავშირებული განუსაზღვრელობა

145. საწარმომ უნდა წარმოადგინოს:
- ა) თითოეული მნიშვნელოვანი აქტუარული დაშვების მგრძობელობის ანალიზი (რომლებიც წარმოადგენილია 144-ე პუნქტის შესაბამისად) საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოსთვის არსებული მდგომარეობით, სადაც ნაჩვენებია იქნება, რა გავლენას იქონიებს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებებზე შესაბამისი აქტუარული დაშვების ცვლილებები, რაც, გონივრულობის ფარგლებში, მოსალოდნელია ამ თარიღისთვის;
  - ბ) ინფორმაცია (ა) პუნქტით მოთხოვნილი მგრძობელობის ანალიზის მომზადებისას გამოყენებული მეთოდებისა და დაშვებების და ასევე ამ მეთოდების შეზღუდვების შესახებ;
  - გ) ინფორმაცია მგრძობელობის ანალიზის მომზადებისას გამოყენებულ მეთოდებსა და დაშვებებში წინა პერიოდის შემდეგ მომხდარი ცვლილებებისა და ამ ცვლილებების მიზეზების შესახებ.
146. საწარმომ უნდა წარმოადგინოს აქტივებისა და ვალდებულებების დაბალანსების/შესაბამისობის ნებისმიერი სტრატეგიის აღწერა, რომელიც გამოიყენება პროგრამაში, ან საწარმოს მიერ, მათ შორის, ინფორმაცია რისკის სამართავად გამოყენებული ანუიტივისა და სხვა მეთოდების შესახებ, როგორცაა, მაგალითად სვოპის ხელშეკრულებები, რომლებიც ანაზღაურებს იმის რისკს, რომ პროგრამის მონაწილე მუშაკთა სიცოცხლის ხანგრძლივობა მოსალოდნელს გადააჭარბებს.
147. საწარმოს მომავალ ფულად ნაკადებზე დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის გავლენის საჩვენებლად, უნდა წარმოადგინოს ინფორმაცია:
- ა) დაფინანსების ნებისმიერი შეთანხმებისა და პოლიტიკის შესახებ, რომელიც გავლენას ახდენს მომავალ შენაგანებზე;
  - ბ) პროგრამის შენაგანების შესახებ, რომლის გადახდა მოსალოდნელია მომდევნო წლიურ საანგარიშგებო პერიოდში;

- გ) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების დაფარვის გრაფიკის შესახებ. აქ მოცემული უნდა იყოს დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების საშუალო შეწონილი ხანგრძლივობა. გარდა ამისა, შეიძლება წარმოდგენილი იყოს სხვა ინფორმაცია, რომელიც ეხება გასამრჯელოების გადახდის დროის განაწილებას, როგორცაა, მაგალითად გასამრჯელოების გადახდის ვადების ანალიზი.

დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამები

148. თუ საწარმო მონაწილეობს დამქირავებელთა ჯგუფის დადგენილგადასახდელიან პროგრამაში, მან უნდა გაამჟღავნოს შემდეგი ინფორმაცია:

- ა) დაფინანსების სქემებისა (მათ შორის მეთოდის, რომელიც გამოიყენება საწარმოს შენაგანების დონის დასადგენად) და მინიმალური დაფინანსების მოთხოვნების აღწერა;
- ბ) იმის აღწერა, რა დონეზე შეიძლება დაეკისროს საწარმოს პასუხისმგებლობა პროგრამასთან მიმართებით, დამქირავებელთა ჯგუფის პროგრამის პირობების შესაბამისად, სხვა საწარმოთა ვალდებულებების გამო;
- გ) პროგრამის დეფიციტისა თუ პროფიციტის განაწილების შეთანხმებული მეთოდის აღწერა შემდეგ შემთხვევებში:
  - (i) პროგრამის ლიკვიდაცია; ან
  - (ii) საწარმოს გამოსვლა პროგრამიდან;
- დ) თუ საწარმო 34-ე პუნქტის შესაბამისად ამ პროგრამას აღრიცხავს ისე, თითქოს დადაგენილშენაგანიანი პროგრამა იყოს, მან, 139–147-ე პუნქტებით მოთხოვნილი ინფორმაციის გარდა, დამატებით უნდა გაამჟღავნოს:
  - (i) ის ფაქტი, რომ პროგრამა არის დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა;
  - (ii) მიზეზი იმისა, რატომ ვერ მოიპოვა საწარმომ საკმარისი ინფორმაცია, რათა ეს პროგრამა აღერიცხა, როგორც დადგენილგადასახდელიანი პროგრამა;
  - (iii) პროგრამის შენაგანები, რომლის გადახდაც მოსალოდნელია მომდევნო წლიურ საანგარიშგებო პერიოდში;
  - (iv) ინფორმაცია პროგრამის ნებისმიერი დეფიციტის, ან პროფიციტის შესახებ, რომელსაც შეუძლია გავლენის მოხდენა მომავალი შენაგანების სიდიდეზე, მათ შორის, რა მეთოდი გამოიყენა საწარმომ პროგრამის დეფიციტისა თუ პროფიციტის (თუ ასეთი არსებობს) და მისი გავლენის დასადგენად;
  - (v) პროგრამაში საწარმოს მონაწილეობის დონის შედარება პროგრამაში მონაწილე სხვა საწარმოებთან. მაჩვენებლებს, რომლებიც გვიჩვენებს პროგრამაში საწარმოს მონაწილეობის დონეს, განეკუთვნება, მაგალითად საწარმოს ხვედრითი წილი პროგრამით გათვალისწინებულ მთლიან შენაგანებში, ან საწარმოს ხვედრითი წილი პროგრამის მოქმედი წევრების, პენსიაზე გასულთა და პროგრამის ყოფილ წევრთა მთლიან რიცხოვნობაში, რომლებსაც პროგრამის გასამრჯელოების მიღების უფლება აქვთ – თუ ასეთი ინფორმაცია ხელმისაწვდომია.

დადგენილგადასახდელიანი პროგრამები, რომლებიც რისკებს ანაწილებს საერთო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოებს შორის

149. თუ საწარმო მონაწილეობს ისეთ დადგენილგადასახდელიან პროგრამაში, რომელიც რისკებს ანაწილებს საერთო კონტროლს დაქვემდებარებულ საწარმოებს შორის, მან უნდა წარმოადგინოს შემდეგი ინფორმაცია:

- ა) აღწეროს სახელშეკრულებო შეთანხმება ან გაცხადებული პოლიტიკა ჯგუფის ცალკეული საწარმოსთვის, მთელი პროგრამის დადგენილი გასამრჯელოს წმინდა ღირებულების/დანახარჯების მიკუთვნების შესახებ, ან მიუთითოს, რომ ამგვარი პოლიტიკა არ არსებობს;
- ბ) საწარმოს მიერ გადასახდელი შენაგანების ოდენობის განსაზღვრის პოლიტიკა;

[Type here]

- გ) თუ საწარმო 41-ე პუნქტის შესაბამისად ასახავს დადგენილ გადასახდელიანი პროგრამის წმინდა დანახარჯების განაწილებას, იგი ვალდებულია 135–147-ე პუნქტებით მოთხოვნილი ყველანაირი ინფორმაცია გაამჟღავნოს მთელი პროგრამის შესახებ;
  - დ) თუ საწარმო 41-ე პუნქტის შესაბამისად ასახავს საანგარიშგებო პერიოდის განმავლობაში გადასახდელ შენატანებს, მან მთლიანი პროგრამის შესახებ უნდა წარმოადგინოს 135–137-ე, 139-ე, 142–144-ე და 147(ა) და 147(ბ) პუნქტებით მოთხოვნილი ინფორმაცია.
150. 149-ე პუნქტის (გ) და (დ) ქვეპუნქტების მოთხოვნების შესასრულებლად, საწარმოს შეუძლია უბრალოდ მიუთითოს ჯგუფში შემავალი სხვა საწარმოს ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები, თუ:
- ა) ჯგუფის ამ საწარმოს ფინანსურ ანგარიშგებაში განცალკევებით არის და წარმოდგენილი პროგრამის შესახებ მოთხოვნილი ინფორმაცია; და
  - ბ) ეს ფინანსური ანგარიშგება ფინანსური ანგარიშგების მომხმარებლებისთვის ხელმისაწვდომია იმავე პირობებით, როგორც საწარმოს ფინანსური ანგარიშგება და საწარმოს ფინანსური ანგარიშგების პარალელურად ან უფრო ადრე.
- სხვა ფასს-ებით მოთხოვნილი ინფორმაციის გამჟღავნება**
151. ბასს 24-ის – „დაკავშირებულ მხარეთა განმარტებითი შენიშვნები“ – მოთხოვნების შესაბამისად, საწარმო წარმოადგენს შემდეგ ინფორმაციას:
- ა) დაკავშირებულ მხარეთა ოპერაციები შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების პროგრამებთან; და
  - ბ) შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები საწარმოს უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელი პერსონალისათვის.
152. ბასს 37-ის – „ანარიცხები, პირობითი ვალდებულებები და პირობითი აქციები“ – შესაბამისად საწარმომ უნდა გაამჟღავნოს ინფორმაცია, შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების ვალდებულებების შედეგად წარმოშობილი პირობითი ვალდებულებების შესახებ.

სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოები

153. სხვა გრძელვადიან გასამრჯელოებს განეკუთვნება ქვემოთ ჩამოთვლილი გასამრჯელოები, თუ მოსალოდნელი არ არის მათი მთლიანად დაფარვა იმ წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დასრულებიდან 12 თვეში, როდესაც მომუშავემ შესაბამისი მომსახურება გასწია:
- ა) გრძელვადიანი კომპენსირებადი გაცდენა, როგორცაა, მაგალითად შევსდება ხანგრძლივი მუშაობის სტაჟისათვის ან ანაზღაურებადი შემოქმედებითი შევსდება;
  - ბ) საიუბილეო ან სხვა გასამრჯელო ხანგრძლივი მუშაობის სტაჟისათვის;
  - გ) გასამრჯელოები, რომლებიც გაიცემა შრომის უნარის ხანგრძლივად დაკარგვის შემთხვევაში;
  - დ) მოგებაში მონაწილეობის წილები და პრემიები; და
  - ე) გადავადებული კომპენსაცია.
154. საზოგადოდ, მომუშავის სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოების შეფასებას არ უკავშირდება ისეთივე დონის განუსაზღვრელობა, როგორც შრომითი საქმიანობის შემდგომ გასამრჯელოებს. ამის გამო, აღნიშნული სტანდარტით მომუშავეთა სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოების აღრიცხვისათვის გამარტივებული მეთოდის გამოყენება მოითხოვება. შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების აღრიცხვის მეთოდისაგან განსხვავებით, ამ მეთოდით გადაფასების თანხები არ აღიარდება სხვა სრული შემოსავლის შემადგენლობაში.

აღიარება და შეფასება

155. სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოების პროგრამის პროფიციტის ან დეფიციტის თანხის აღიარებისა და შეფასებისთვის საწარმომ უნდა გამოიყენოს 56-98-ე და 113-115-ე პუნქტების მოთხოვნები, ხოლო კომპენსაციის უფლების აღიარებისა და შეფასებისთვის – 116–199-ე მუხლები.
156. მომუშავეს სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოებისთვის საწარმომ მოგებაში ან ზარალში უნდა აღიაროს შემდეგი მუხლების ნეგო ჯამური სიდიდე, იმ ნაწილების გარდა, რომელთა ჩართვას აქტივის თვითღირებულებაში სხვა ფასს-ები მოითხოვს ან უფლებას იძლევა:
- ა) მომსახურების ღირებულება (იხ. პუნქტები 66-112);
  - ბ) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულებასთან (აქტივთან) დაკავშირებული პროცენტების წმინდა სიდიდე (იხ. 123–126-ე პუნქტები); და
  - გ) დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის წმინდა ვალდებულების (აქტივის) გადაფასების თანხა (იხ. 127–130-ე პუნქტები).
157. მომუშავეთა სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოების ერთ-ერთი მაგალითია გასამრჯელო, რომელიც გაიცემა შრომის უნარის ხანგრძლივად დაკარგვის შემთხვევაში. თუ გასამრჯელოს ოდენობა დამოკიდებულია მომსახურების ხანგრძლივობაზე, ვალდებულება წარმოიშობა მაშინ, როდესაც მომუშავე გასწევს მომსახურებას. ამ ვალდებულების შეფასება ასახავს ამგვარი გასამრჯელოს გადახდის საჭიროების ალბათობას და იმ პერიოდის ხანგრძლივობას, რომლის მიხედვითაც, სავარაუდოდ, გადახდილ უნდა იქნეს ეს თანხა. თუ გასამრჯელოს ოდენობა ერთნაირია, ნამსახურები წლების მიუხედავად, აღნიშნული გასამრჯელოების მოსალოდნელი დანახარჯები აღიარდება მაშინ, როდესაც მოხდება მოვლენა, რომლის მიზეზითაც მომუშავე შრომის უნარს ხანგრძლივი დროით დაკარგავს.

განმარტებითი შენიშვნები

158. მართალია, წინამდებარე სტანდარტით არ მოითხოვება მომუშავეთა სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოების შესახებ განმარტებით შენიშვნებში სპეციფიკური ინფორმაციის გამჟღავნება, მაგრამ სხვა ფასს-ები შეიძლება შეიცავდეს ასეთ მოთხოვნას. მაგალითად, ბასს 24-ით მოითხოვება ინფორმაციის გამჟღავნება უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელი პერსონალის გასამრჯელოების შესახებ, ხოლო ბასს 1-ით – „ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა“ – მომუშავეთა გასამრჯელოების ხარჯის შესახებ.

შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები

159. მოცემული სტანდარტი შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებს მომუშავეთა სხვა გასამრჯელოებისაგან ცალკე განიხილავს, რადგან გასამრჯელოს ვალდებულებას წარმოშობს არა მომუშავეთა მომსახურება, არამედ შრომითი საქმიანობის შეწყვეტა საწარმოში. შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები წარმოიშობა ან საწარმოს ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილების შედეგად – მომუშავეს საპენსიო ასაკამდე შეუწყვიტოს დასაქმება, ან მომუშავეს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შედეგად, დაეთანხმოს საწარმოს მიერ შეთავაზებული გასამრჯელოს მიღებას, საწარმოში შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის სანაცვლოდ.
160. შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები არ მოიცავს ისეთ სიტუაციებში წარმოქმნილ გასამრჯელოებს, როდესაც მომუშავეს დასაქმება შეუწყდება მომუშავეს მოთხოვნით, მიუხედავად იმისა, რომ საწარმოს არ შეუთავაზებია მისთვის დასაქმების შეწყვეტა, ან როდესაც დასაქმების შეწყვეტის სავალდებულო მოთხოვნები არსებობს, რადგან ამგვარი გასამრჯელოები შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოებია. ზოგიერთი საწარმო უფრო მცირე სიდიდის გასამრჯელოს გასცემს (რაც, ფაქტობრივად, შრომითი საქმიანობის შემდგომ გასამრჯელოს წარმოადგენს) მომუშავეზე მისი მოთხოვნით დასაქმების შეწყვეტისას, ვიდრე მაშინ, როდესაც თვითონ საწარმო სთავაზობს დასაქმების შეწყვეტას. განსხვავება მომუშავეს მოთხოვნით შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის შემთხვევაში საწარმოს მიერ გაცემულ გასამრჯელოსა და უფრო დიდი სიდიდის

[Type here]

გასამრჯელოს შორის, რომელიც გაიცემა საწარმოს მოთხოვნით მომუშავეს დასაქმების შეწყვეტის შემთხვევაში, წარმოადგენს შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოს.

161. მომუშავეს გასამრჯელოს ფორმა არ გვიჩვენებს იმას, გასამრჯელო გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ გაიცემა, თუ მომუშავეს დასაქმების შეწყვეტის სანაცვლოდ. შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოს, როგორც წესი, ერთჯერადი დახმარების სახე აქვს, მაგრამ ზოგჯერ ასევე მოიცავს:
- ა) შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების არაპირდაპირ გამრდას მომუშავეთა გასამრჯელოების პროგრამის მეშვეობით, ან უშუალოდ;
  - ბ) ხელფასით უზრუნველყოფას დადგენილი პერიოდის დასრულებამდე, თუ მომუშავე შეწყვეტს საწარმოსთვის იმ მომსახურების გაწევას, რომლის მეშვეობითაც საწარმო იღებს ეკონომიკურ სარგებელს.
162. ქვემოთ განხილულია ნიშნები, რომლებიც იმაზე მიუთითებს, რომ მომუშავეებზე გასამრჯელოები გაიცემა მათ მიერ გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ:
- ა) გასამრჯელო დამოკიდებულია მომსახურებაზე, რომელსაც მომუშავე გასწევს მომავალში (მათ შორის, გასამრჯელოები, რომლებიც იბრდება, თუ მომუშავე მომსახურებას შემდგომში გასწევს);
  - ბ) გასამრჯელო გაიცემა მომუშავეთა გასამრჯელოების პროგრამის პირობების შესაბამისად.
163. შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის ზოგიერთი გასამრჯელო გაიცემა მომუშავეთა გასამრჯელოების არსებული პროგრამის პირობების შესაბამისად. მაგალითად, ამგვარი გასამრჯელოები შეიძლება დადგენილი იყოს კანონმდებლობით, შრომითი ხელშეკრულებით ან პროფკავშირთან დადებული ხელშეკრულებით, ან იგულისხმებოდეს დამქირავეების მიერ მსგავსი გასამრჯელოების გაცემის წარსული პრაქტიკიდან გამომდინარე. მეორე მაგალითად გამოდგება ასეთი შემთხვევა: თუ საწარმო მომუშავეებს სთავაზობს გასამრჯელოების გადახდას ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე, ან, როდესაც გასამრჯელოების შეთავაზებასა და შრომითი ურთიერთობის ფაქტობრივი შეწყვეტის მოსალოდნელ თარიღს შორის პერიოდი ხანგრძლივია, საწარმო განიხილავს, არის თუ არა ეს მომუშავეთა გასამრჯელოების ახალი პროგრამა და, მაშასადამე, ამ პროგრამის მიხედვით შეთავაზებული გასამრჯელოები შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებია, თუ შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოები. მომუშავეთა გასამრჯელოების პროგრამის პირობების შესაბამისად გასაცემი მომუშავეთა გასამრჯელოები შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებად მიიჩნევა, თუ ისინი გაიცემა საწარმოს გადაწყვეტილების შედეგად, შეუწყდეს მომუშავეს დასაქმება და ამავე დროს დამოკიდებული არ არის მომუშავეს მიერ მომსახურების გაწევაზე მომავალში.
164. არსებობს ზოგიერთი ისეთი გასამრჯელო, რომელიც მომუშავეებზე გაიცემა იმის მიუხედავად, რა მიზეზით დაგოვებენ ისინი საწარმოს. ამგვარი გასამრჯელოების გაცემა განსაზღვრულია/გარკვეულია (დამოკიდებულია კანონით განსაზღვრულ პირობებზე, ან მინიმალურ ნამსახურებ წლებზე), მაგრამ მათი გადახდის დრო – განუსაზღვრელია. მიუხედავად იმისა, რომ ამგვარ გასამრჯელოებს ზოგიერთ იურისდიქციაში შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის კომპენსაცია ან ფულადი საჩუქარი ეწოდება, ისინი უფრო შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოებია, ვიდრე შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელო. შესაბამისად, საწარმოები მათ ასახავენ, როგორც შრომითი საქმიანობის შემდგომ გასამრჯელოს.

აღიარება

165. საწარმომ შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებთან დაკავშირებით ვალდებულია და ხარჯი უნდა აღიაროს იმ მოვლენასთან ერთად, რომელიც უფრო ადრე მოხდება შემდეგი ორი მოვლენიდან:
- ა) როდესაც საწარმოს უკვე აღარ შეუძლია ამ გასამრჯელოების შეთავაზების გაუქმება; და

ბ) როდესაც საწარმო აღიარებს რესტრუქტურის დანახარჯებს, რომლებიც განეკუთვნება ბასს 37-ის მოქმედების სფეროს და გულისხმობს შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოების გადახდას.

166. შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებისთვის, რომლებიც გადასახდელია მომუშავეს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შედეგად, დაეთანხმოს საწარმოს მიერ შეთავაზებული გასამრჯელოს მიღებას, საწარმოში შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის სანაცვლოდ, საწარმო გასამრჯელოების შეთავაზების გაუქმების უფლებას კარგავს იმ მოვლენასთან ერთად, რომელიც უფრო ადრე მოხდება შემდეგი ორი მოვლენიდან:

- ა) თარიღი, როდესაც მომუშავე დაეთანხმება საწარმოს შეთავაზებას; და
- ბ) თარიღი, როდესაც ძალაში შევა შემლუღვა (მაგალითად, საკანონმდებლო, მარეგულირებელი ორგანოების ან სახელშეკრულებო, ან სხვა სახის შემლუღვა) რომელიც ეხება საწარმოს შესაძლებლობას, გააუქმოს გასამრჯელოების გადახდის შეთავაზება. ასე იმ შემთხვევაში ხდება, როდესაც შეთავაზების მომენტში უკვე არსებობს ბემოაღნიშნული შემლუღვა.

167. შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებისთვის, რომლებიც გადასახდელია საწარმოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების შედეგად, შეუწყვიტოს დასაქმება მომუშავეს, საწარმო გასამრჯელოების შეთავაზების გაუქმების უფლებას კარგავს მას შემდეგ, რაც საწარმო შესაბამის მომუშავეებს აცნობებს დასაქმების შეწყვეტის გეგმის შესახებ, იმ პირობით, თუ დაკმაყოფილებულია ყველა შემდეგი კრიტერიუმი:

- ა) მოქმედებები, რომლებიც აუცილებელია გეგმის დასასრულებლად, იმაზე მიუთითებს, რომ ძალიან მცირე ალბათობაა იმისა, რომ გეგმაში მნიშვნელოვანი ცვლილებები შევიდეს;
- ბ) გეგმაში მითითებულია იმ მომუშავეთა რიცხოვნობა, რომლებსაც შეუწყდებათ დასაქმება, ასევე მათი თანამდებობრივი კლასიფიკაცია, ან ფუნქციები და ადგილმდებარეობა (მაგრამ აუცილებელი არ არის, რომ გეგმაში მითითებული იყოს თითოეული მომუშავეს ვინაობა) და გეგმის დასრულების თარიღი;
- გ) გეგმაში იმდენად დეტალურად არის აღწერილი შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები, რომლებსაც მომუშავეები მიიღებენ, რომ მომუშავეები შეძლებენ დასაქმების შეწყვეტისას მისაღები გასამრჯელოს გიჰისა და ოდენობის განსაზღვრას.

168. თუ საწარმო შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებს აღიარებს, შეიძლება ასევე მოუწიოს მომუშავეთა სხვა გასამრჯელოების პროგრამის ცვლილების ან შეკვეცის ბუღალტრულად ასახვა (იხ. 103-ე პუნქტი).

შეფასება

169. საწარმომ შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები უნდა შეაფასოს თავდაპირველი აღიარებისას, ხოლო შემდგომი ცვლილებები შეაფასოს და აღიაროს მომუშავეთა გასამრჯელოს ხასიათის შესაბამისად, მაგრამ შემდეგის გათვალისწინებით: თუ შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები წარმოადგენს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოების ოდენობის გაზრდას, საწარმომ უნდა გამოიყენოს შრომითი საქმიანობის შემდგომი გასამრჯელოებისთვის დადგენილი მოთხოვნები. სხვა შემთხვევაში:

- ა) თუ მოსალოდნელია, რომ შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები მთლიანად დაიფარება იმ წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დასასრულიდან 12 თვეში, როდესაც აღიარდა შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები, მაშინ საწარმომ უნდა გამოიყენოს მომუშავეთა მოკლევადიანი გასამრჯელოებისთვის დადგენილი მოთხოვნები;
- ბ) თუ მოსალოდნელი არ არის, რომ შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები დაიფარება წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დასასრულიდან 12 თვეში, საწარმომ უნდა გამოიყენოს მომუშავეთა სხვა გრძელვადიანი გასამრჯელოებისთვის დადგენილი მოთხოვნები.

170. ვინაიდან შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები არ გაიცემა, მომუშავეს მიერ გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ, საწარმო არ იყენებს 70-74-ე პუნქტებს, რომლებიც ეხება გასამრჯელოების მიკუთვნებას მომსახურების პერიოდებზე.

<p>159-170-ე პუნქტების საილუსტრაციო მაგალითი</p> <p><i>მოცემულობა</i></p> <p>ახლახან ახალი საწარმოს შექმნის შედეგად, საწარმო გეგმავს ერთ-ერთი თავისი ქარხნის დახურვას ათ თვეში და, იმ დროისთვის, ქარხანაში დარჩენილი ყველა მომუშავეს დასაქმების შეწყვეტას. ვინაიდან საწარმოს ესაჭიროება ქარხანაში დასაქმებულთა პროფესიული ცოდნა და გამოცდილება ზოგიერთი ხელშეკრულების დასასრულებლად, იგი შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტის პროგრამის შესახებ განცხადებას აკეთებს შემდეგნაირად:</p> <p>თითოეული მომუშავე, რომელიც ქარხნის დახურვამდე დარჩება და გასწევს მომსახურებას, შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის დღეს მიიღებს ფულად ანაზღაურებას 30,000 ფე-ს. მომუშავეები, რომლებიც ქარხნიდან წაველენ მის დახურვამდე, მიიღებენ 10,000 ფე-ს.</p> <p>ქარხანაში დასაქმებულია 120 მომუშავე. შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტის პროგრამის გამოცხადების მომენტში საწარმო ვარაუდობს, რომ 20 მათგანი ქარხანას დატოვებს მის დახურვამდე. ამიგომ პროგრამის მიხედვით მთლიანი მოსალოდნელი ფულადი სახსრების გასვლა შეადგენს 3,200,000 ფე-ს (ე.ი. 20×10,000ფე +100×30,000ფე). 160-ე პუნქტის თანახმად, საწარმო დასაქმების შეწყვეტის სანაცვლოდ გაცემულ გასამრჯელოებს აღრიცხავს, როგორც შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებს, ხოლო მომსახურების სანაცვლოდ გაცემულ გასამრჯელოებს – როგორც მომუშავეთა მოკლევადიან გასამრჯელოებს.</p> <p><i>შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოები</i></p> <p>დასაქმების შეწყვეტის სანაცვლოდ გაცემული გასამრჯელოები არის 10,000 ფე. ეს არის თანხა, რომლის გადახდაც საწარმოს მოუწევს დასაქმების შეწყვეტის გამო, იმის მიუხედავად, მომუშავეები ქარხნის დახურვამდე დარჩებიან და მომსახურებას გასწევენ, თუ ქარხანას დატოვებენ დახურვამდე. მართალია, მომუშავეებს შეუძლიათ ქარხნიდან წასვლა მის დახურვამდე, მაგრამ ყველა მომუშავეს დასაქმების შეწყვეტა მოხდა საწარმოს გადაწყვეტილების შედეგად, დახუროს ქარხანა და შეუწყვიტოს მათ დასაქმება (ანუ ყველა მომუშავე დატოვებს სამსახურს, როდესაც ქარხანა დაიხურება). ამიგომ საწარმო შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოებისთვის, რომლებიც მომუშავეთა გასამრჯელოს პროგრამის შესაბამისად გაიცემა, აღიარებს 1,200,000 ფე ოდენობის ვალდებულებას (ანუ 120 × 10,000 ფე) – ან შრომითი ურთიერთობის შეწყვეტის პროგრამის გამოცხადების თარიღით, ან საწარმოს მიერ ქარხნის დახურვასთან დაკავშირებული რესტრუქტურის დანახარჯების აღიარების თარიღით – ამ ორი მოვლენიდან რომელიც უფრო ადრე მოხდება.</p> <p><i>მომსახურების სანაცვლოდ გაცემული გასამრჯელოები</i></p> <p>დამატებითი გასამრჯელოები, რომლებსაც მომუშავეები იმ შემთხვევაში მიიღებენ, თუ ისინი მთელი ათი თვის მანძილზე გასწევენ მომსახურებას, გაიცემა ამ პერიოდის განმავლობაში გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ. საწარმო მათ აღრიცხავს, როგორც მომუშავეთა მოკლევადიან გასამრჯელოებს, რადგან საწარმო მათ დაფარვას ვარაუდობს წლიური საანგარიშგებო პერიოდის დასრულებიდან თორმეტი თვის გასვლამდე. ამ მაგალითში არ მოითხოვება დისკონტირება, ამიგომ ათთვიანი მომსახურების პერიოდის განმავლობაში, ყოველ თვეში აღიარდება 200,000 ფე ხარჯი (ანუ, 2,000,000 ფე 10) და, შესაბამისად, გაიზრდება ვალდებულების საბალანსო ღირებულება.</p>
--

განმარტებითი შენიშვნები

171. მართალია, წინამდებარე სტანდარტით არ მოითხოვება განმარტებით შენიშვნებში შრომითი საქმიანობის შეწყვეტის გასამრჯელოების შესახებ სპეციფიკური ინფორმაციის გამჟღავნება, მაგრამ სხვა ფასს-ები შეიძლება შეიცავდეს ასეთ მოთხოვნას. მაგალითად, ბასს 24-ით მოითხოვება ინფორმაციის გამჟღავნება, უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელი პერსონალის გასამრჯელოების შესახებ, ხოლო ბასს 1-ით – „*ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა*“ – მომუშავეთა გასამრჯელოების ხარჯის შესახებ.

გარდამავალი დებულებები და ძალაში შესვლის თარიღი

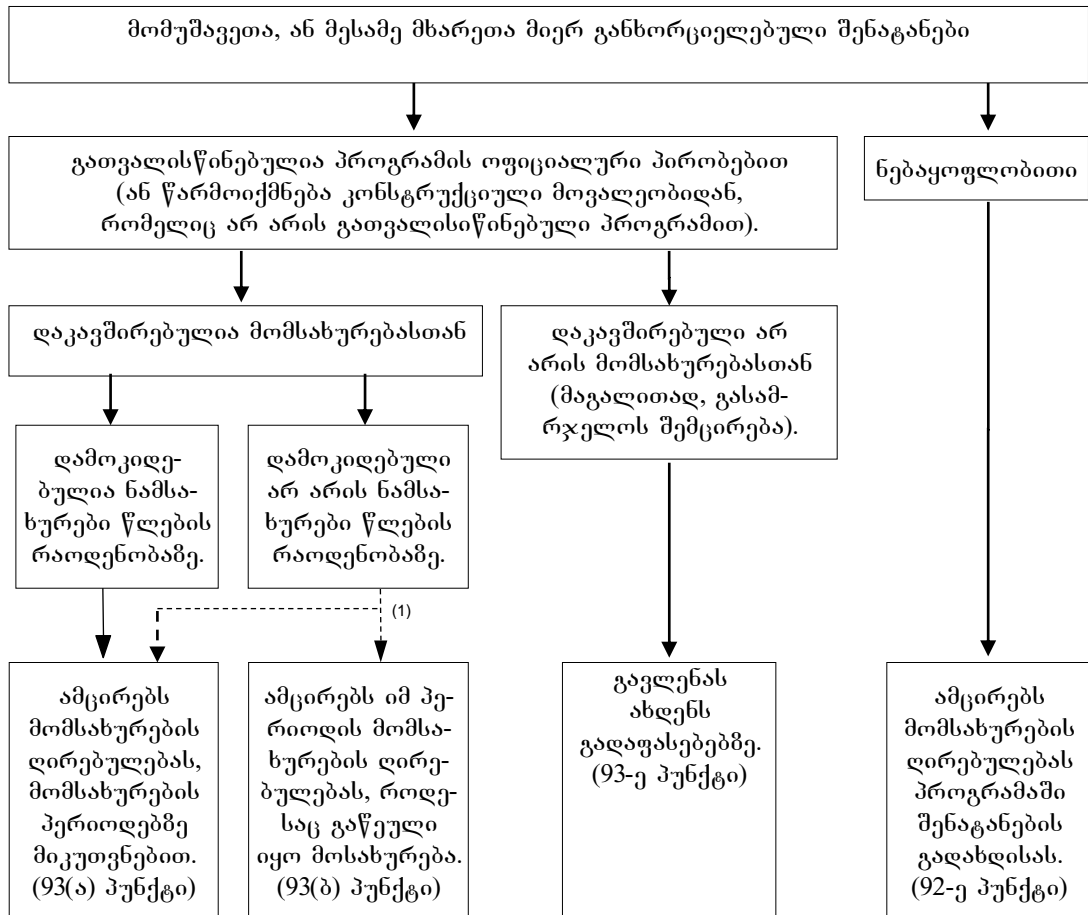
172. საწარმომ წინამდებარე სტანდარტი უნდა გამოიყენოს 2013 წლის 1 იანვარს ან მის შემდეგ დაწყებული წლიური პერიოდებისთვის. ნებადართულია ვადაზე ადრე გამოყენება. თუ საწარმო ამ სტანდარტს უფრო ადრეული პერიოდებისთვის გამოიყენებს, მან ფინანსური ანგარიშგების შენიშვნებში უნდა განმარტოს ეს ფაქტი.
173. საწარმომ ეს სტანდარტი უნდა გამოიყენოს რეგროსპექტულად, ბასს 8-ის – „*სააღრიცხვო პოლიტიკა, ცვლილებები სააღრიცხვო შეფასებებში და შეცდომები*“ – შესაბამისად, გარდა იმისა, რომ:
- ა) საწარმოს არ სჭირდება ისეთი აქტივების საბალანსო ღირებულების გაკორექტირება, რომლებიც სცილდება ამ სტანდარტის მოქმედების სფეროს, მომუშავეთა გასამრჯელოების დანახარჯებში მომხდარი ცვლილებების გასათვალისწინებლად, რომლებიც საბალანსო ღირებულებაში იყო ასახული სტანდარტის თავდაპირველი გამოყენების თარიღამდე. თავდაპირველი გამოყენების თარიღი არის იმ წინა პერიოდებს შორის ყველაზე ადრეული პერიოდის დასაწყისი, რომლებიც წარმოდგენილი იყო პირველ ფინანსურ ანგარიშგებაში, როდესაც საწარმომ გამოიყენა ეს სტანდარტი;
  - ბ) 2014 წლის 1 იანვრამდე დაწყებული პერიოდების ფინანსურ ანგარიშგებებში საწარმოს არ ევალება შესადარისი ინფორმაციის წარმოდგენა იმ ინფორმაციისთვის, რომლის გამჟღავნებაც მოითხოვება 145-ე პუნქტით, დადგენილგადასახდელიანი პროგრამის ვალდებულებების მგრძობელობის შესახებ.
174. 2011 წლის მაისში გამოცემულმა ფასს 13-მა – „*რეალური ღირებულების შეფასება*“ – გამოიწვია მე-8 პუნქტში მოცემული რეალური ღირებულების განმარტებისა და 113-ე პუნქტის შეცვლა. საწარმომ გემთაღნიშნული ცვლილებები იმ საანგარიშგებო პერიოდში უნდა გამოიყენოს, როდესაც გამოიყენებს ფასს 13-ს.
175. 2013 წლის ნოემბერში გამოცემულმა დოკუმენტმა – „*დადგენილგადასახდელიანი პროგრამები: დაქირავებულ მომუშავეთა შენატანები*“ (ბასს 19-ში შესატანი ცვლილებები) – გამოიწვია 93–94-ე პუნქტების შეცვლა. საწარმომ გემთაღნიშნული ცვლილებები უნდა გამოიყენოს 2014 წლის 1 ივლისს ან მის შემდეგ დაწყებული წლიური პერიოდებისთვის რეგროსპექტულად, ბასს 8-ის – „*სააღრიცხვო პოლიტიკა, ცვლილებები სააღრიცხვო შეფასებებში და შეცდომები*“ – შესაბამისად. ნებადართულია ვადაზე ადრე გამოყენება. თუ საწარმო ამ ცვლილებებს უფრო ადრეული პერიოდებისთვის გამოიყენებს, მან ფინანსური ანგარიშგების შენიშვნებში უნდა განმარტოს ეს ფაქტი.

დანართი ა

გამოყენების მითითება

წინამდებარე დანართი მოცემული ბასს-ის განუყოფელი ნაწილია. მასში ილუსტრირებულია 92–93-ე პუნქტების გამოყენება და ისეთივე ძალა აქვს, როგორც სტანდარტის დანარჩენ ნაწილებს.

დ1. შემდეგ დიაგრამაზე ნახვენებია მომუშავეთა და მესამე მხარეთა შენაგანების ბუღალტრული აღრიცხვის მოთხოვნების გამოყენება:

(1) წყვეტილი ხაზი იმას ნიშნავს, რომ საწარმოს სხვადასხვა ვარიანტებიდან არჩევანის უფლება აქვს.

